

2016

**KOM MED I KAMPEN
FÖR ALLA MÄNNIS-
KORS FRIHET ATT
VARA, VÄLJA OCH
NJUTA!**

Jag vill bli medlem i RFSU!
Medlemsavgiften är 150 kr
och jag får dessutom
tidningen Ottar.

NAMN

ADRESS

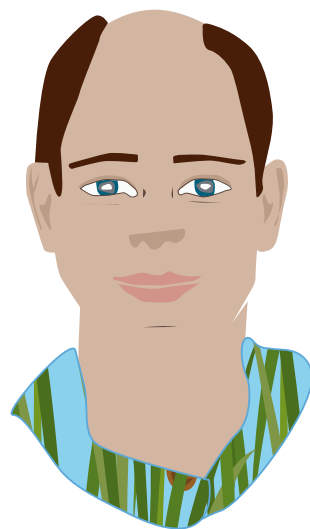
POSTADRESS

TELEFON

E-POST

Jag vill tillhöra lokalföreningen i

☐ Blekinge	☐ Malmö
☐ Dalarna	☐ Stockholm
☐ Gotland	☐ Umeå
☐ Gävleborg	☐ Uppsala
☐ Göteborg	☐ Västernorrland
☐ Halland	☐ Västerås
☐ Jämtland	☐ Växjö
☐ Jönköping	☐ Örebro
☐ Katrineholm	☐ Östergötland
☐ Luleå	

PORTO
BETALT

RIKSFÖRBUNDET FÖR SEXUELL UPPLYSNING
SVARSPOST 20467671
110 04 STOCKHOLM

Att skapa förutsättningar för att förändra och förbättra människors liv har varit RFSU:s målsättning ända sedan starten 1933. RFSU är en politiskt och religiöst obunden ideell organisation med syfte att sprida en kunskapsbaserad och öppen syn på samlevnads- och sexualfrågor. Genom sexualupplysning, utbildning och opinionsbildning vill RFSU slå håll på fördomar, öka kunskapen och den sexuella hälsan, i Sverige såväl som internationellt. RFSU har ett frihetsperspektiv och rättighetsperspektiv på sexualiteten som utgår från allas frihet att vara, frihet att välja och frihet att njuta. När du köper en produkt, är medlem, samarbetar med eller stödjer RFSU:s arbete bidrar du till fortsatt förändring av människors liv.

RFSU:s verksamhetsberättelse 2016

Produktion **RFSU**

Grafisk form **Eva Fallström**

Illustrationer omslag

och sidorna 6, 7, 15 (längst ner t h),

24, 25, 28-29, 33, 41, 51 **Eva Fallström**

TRYCK **Ineko AB April 2017**

ISBN 978-91-85188-56-7

✓ Sexualpolitiska segrar 2016 3

RFSU-priset till "Snoppen och snippan"

8

Framgångsrikt partnersamarbete i Kambodja

4

20

Breddat arbete med nyanlända

26

Vårdvägran – en ny strategi

"The doctor made sure I knew I could ask questions any time".

Nöjda patienter på RFSU-kliniken

28

39

Stolta lokalföreningar firar Pride

RFSU AB satsar på lust

42

Demonstration för aborträtt i den polska staden Łódź, oktober 2016. Ett stort folkligt motstånd gjorde att förslaget om totalförbud mot abort stoppades.

Mer än bara ett Trumpet år

År 2016 slutade med att Sverige och världen försökte förstå vad det skulle innebära att presidenten i världens enda supermakt heter Donald Trump. Hans valseger ger abortmotståndarna ny luft under vingarna och USA:s kvinnor bunkrar preventivmedel inför kommande kostnadshöjningar. Ett av de allra första beslut Donald Trump fattade som president var också att återinföra den globala munkavlerregeln – vilket innebär indragna biståndsmedel till alla som på något sätt befattar sig med abortfrågan. Den här gången är förbudet dessutom betydligt mer långtgående än tidigare, och omfattar alla satsningar på global hälsa. Det är illa.

Men det här betyder också att RFSU och våra systerorganisationer behövs ännu mer – och det märks. Kampviljan är stor, strategier utarbetas och nya allianser formas. På RFSU har vi tillsammans med internationella organisationer, forskare och politiker från flera länder samlats för att diskutera just abortfrågan de kommande åren. Ett arbete som bara sett sin början.

2016 var tyvärr också ett år som kom att präglas av krig i världen och flyktingströmmar i Europa och Sverige. Tillsammans med många andra organisationer i civilsamhället engagerade vi oss i mottagandet. Flera av våra lokalföreningar erbjuder sexualundervisning för unga med migrationsbakgrund, ett arbete som kommer att utökas under kommande år.

Och tillsammans kan vi göra skillnad. Omfattande protester resulterade under hösten i att förslaget om totalförbud mot abort i Polen stoppades – och miljontals kvinnor drog en suck av lättnad. I Sverige har

en domstol än en gång slagit fast att barnmorskor inte har rätt till vårdvägran. Vill du inte delta i abortvård ska du helt enkelt inte utbilda dig till barnmorska, är det tydliga budskapet.

RFSU:s krav om en ny sexualvaneundersökning har äntligen blivit infriat, tjugo år efter den senaste studien. Ett annat viktigt beslut är att staten från och med 2017 subventionerar preventivmedel för unga upp till 21 år. Möjligheten att kunna skydda sig mot oönskade graviditeter ska inte bero på var i landet du bor eller på hur stor plånbok du har. 2016 var också året då vi uppmanade NASA att skicka en kondom upp i rymden, en nyhet som spred sig till 162 länder! Sist men inte minst dansade Snoppen och snippan in i våra hem och kompositören Johan Holmström från SVT:s Bacillakuten fick årets RFSU-pris. Och de rytmerna tar vi med oss i arbetet framåt. De tränger bort såväl sexualfientlighet, kvinnohat som trumpna efterspel! "...bop-i-dop-bop snippeli-snopp"...

Maria Andersson,
generalsekreterare RFSU

Kristina Ljungros,
förbundsordförande RFSU

SEXUALPOLITISKA SEGRAR

- ✓ Embryodonation kommer med all sannolikhet att bli tillåtet i Sverige inom några år, däremot troligen inte värdgraviditet. Detta enligt utredningen "Olika vägar till föräldraskap".
- ✓ Undantaget för abortvård i patientregistret tas bort, och abortvården kan nu kvalitetssäkras och utvecklas som all annan vård. Det minskar också stigmat för en av kvinnors vanligaste vårdåtgärder.
- ✓ Regeringen har beslutat om en översyn och uppdatering av hiv-strategin, och RFSU är med och påverkar innehållet. Däremot har hiv-medlen halverats, vilket är olyckligt.
- ✓ Folkhälsominister Gabriel Wikström har utlovat en uppföljning av smittsamhetsdokumentet, samt tillämpning av straffrätt med anledning av förbättrad behandling av hiv. Detta kommer att minska stigmatiseringen av hiv-smittade.
- ✓ Efter många års påverkansarbete har Folkhälsomyndigheten fått i uppdrag att genomföra en befolkningsundersökning om svenska folkets sexualvanor. Resultaten kommer att ligga till grund för kloka prioriteringar inom hela det nationella SRHR-området.
- ✓ Folkhälsomyndigheten ska utreda om HPV-vaccin även för pojkar ska inkluderas i det allmänna vaccinationsprogrammet.
- ✓ Regeringen har lagt en proposition där man bland annat föreslår att ta bort den kommunala vetorätten gällande sprutbyte – ett viktigt steg i smittskyddsarbetet.
- ✓ Folkhälsomyndigheten har under året kartlagt förekomsten av sexologi inom utbildningar till yrken inom vård och omsorg.
- ✓ Sexualbrottsutredningen har lagt förslag om oaktsamhetsrekvisit.

Vilket är ditt bästa RFSU-minne från 2016?

Sumbu Temo, vice ordförande i RFSU Stockholm:

– Mitt bästa minne är när jag och tre till startade en medlemsgrupp för rasifierade transpersoner och kvinnor inom RFSU. Vi startade i november och har träffats ungefär en gång i månaden. I gruppen pratar vi om saker som rasism och exotisering – ganska tunga ämnen som jag inte har kunnat prata med alla om tidigare. Så det har känts som en väldigt trygg grupp, trots att det är många som inte känner varandra. Vi pratar på Facebook, har gått på teater, fikat och haft föreläsningar – intresset har varit stort.

Matilda Strömberg, projektledare för Colour of love och sexualupplysning på lättare svenska, Uppsala:

– Det är att vi har fått så mycket mer pengar än tidigare, och därmed har kunnat anställa fler. Det är helt fantastiskt att kunna ha en projektledare för basverksamheten och fritidsgårdverksamheten, samt en person som är projektledare för Lättare svenska och Colour of love. Det här betyder att vi kan träffa så väldigt många fler människor än vad vi någonsin kunnat tidigare. Vi har tidigare haft ett mål på att möta 500 personer i Uppsala och i år träffade vi mer än tusen – nu känns det som att vi kan göra hur mycket som helst.

Carl Osvald, kommunikationschef RFSU

– Barnvagnsmarschen gör mig alltid lika glad! Och 2016 var vi så många som gick ut och möttes i vårsolen och visade Sverige att kampen för kvinnors rätt att bestämma över sina egna kroppar alltid är viktig och aldrig tar slut. Nu var det ännu fler privatarrangerade marscher och – inte minst – fler killar i Stockholmsmarschen än tidigare. Way to go!

“SVT gick i taket”

2016 tilldelas Johan Holmström RFSU-priset för kompositionen ”Snoppen och snippan” som skrevs till tv-programmet Bacillakuten i SVT Barnkanalen. Varje år sedan 1991 har RFSU-priset delats ut till någon eller något som i sin gärning verkat för en kunskapsbaserad och öppen syn på sexualitet.

Hej Johan!

Hur känns det att ha fått RFSU-priset?

–Jättekul! Det var väldigt oväntat! Jag hade inte en aning om att priset fanns ens. När jag nu ser vilka de tidigare pristagarna är så känns det oerhört smickrande.

”Personligen tycker inte jag att det finns någon dramatik i det här med snopp och snippa.”

Du är lite av en dold kändis. Vem är du?

– Jag är en 44-årig tvåbarnspappa som jobbar som kompositör och ljuddesigner på spelföretaget King.

Varför skrev du låten ”Snoppen och snippan”?

– Jag komponerade låtar under tre säsonger för programmet Bacillakuten som gick på Barnkanalen. Totalt var det 34 låtar, om kroppen och dess funktioner. Jag kände förstås redan från början att den här låten stack ut. Och när jag presenterade den för SVT gick dom i taket av tyckte att den var fantastisk.

Hur känner du idag inför hur den togs emot?

– Den har helt klart sina kvaliteter och den är väldigt catchy. Men det är ju för att den handlar om könsorganen som den väckte så stor uppståndelse. Ett tag ringde det säkert tio journalister om dagen från olika delar av världen.

– Personligen tycker inte jag att det finns någon dramatik i det här med snopp och snippa. Men tack vare låten kan varenda unge sjunga orden och många föräldrar också. Det blev en humoristisk mötespunkt för barn och vuxna i ett ämne som kanske kan vara svårt för vissa att spontant ta upp. Men med det sagt så är det inte ens säkert att det behövdes. De flesta såg det bara som en rolig låt och tänkte inte mer på det.

Har du kunnat följa upp succén?

– Efter att jag släppte ”Snoppen och snippan” så släppte jag skivor med låtar som ”Vad händer om tomtens bajsar på sig?” Och ”Vem har fisit på dansgolvet?” Men någonstans vet man att ”Snoppen och snippan”-låten var ett unikum. Jag skulle aldrig försöka jämföra något annat jag gör med den, för då blir jag bara besviken.

MOTIVERING:

“Med rytm och lekfullhet galopperade snippan och snoppen med full fart in i våra vardagsrum och gjorde oss sällskap lagom till middagen. Med hjälp av en sång med glimten i ögat fick vi vuxna möjlighet att på ett självklart sätt prata med barn om kroppen och könsorganen. Bacillakutens sång om snippan och snoppen gjorde inte bara succé i Sverige utan spreds snabbt genom sociala medier över hela världen. 2015 var året då barns rätt till kunskap om kroppen sattes i fokus. RFSU-priset 2016 tilldelas Johan Holmström för låten som fick både barn och vuxna att digga loss till våra kära snippor och snoppar.”

RFSU-PRISET:

RFSU-priset ges till den som i sin gärning verkat för en kunskapsbaserad och öppen syn på sexualitet. Antingen genom aktuell sexualpolitisk debatt, banbrytande forskning, kulturella insatser eller långvarigt socialt eller pedagogiskt arbete. Priset består av 25 000 kronor och en specialdesignad kondomhållare i trä. Nominerar till priset gör RFSU:s medlemmar.

A man with short, spiky hair, wearing a dark turtleneck sweater, is sitting at a piano. He is looking towards the camera with a slight smile. The piano is dark, and the background is a wall made of blue mosaic tiles. A large, arched window or opening in the wall is visible behind him, also made of blue mosaic tiles. The lighting is bright, casting shadows on the wall.

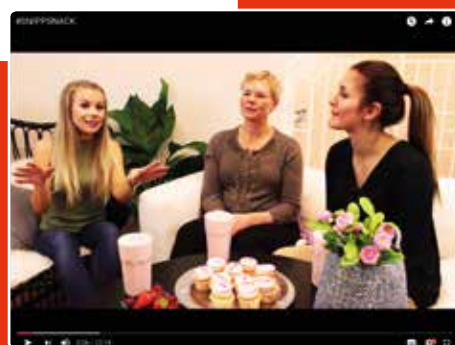
“Tack vare låten kan varenda unge sjunga orden och många föräldrar också. Det blev en humoristisk mötespunkt för barn och vuxna i ett ämne som kanske kan vara svårt för vissa att ta upp.”

JANUARI

- Barnnäktenskap blir allt vanligare bland asylsökande – och socialtjänsten har svårt att hantera frågan, visar en granskning från Ekot. Alla barn i Sverige har rätt att skyddas mot tvångsäktenskap, och RFSU kräver att undantaget i lagen ses över och att det tas fram nya riktlinjer.
- RFSU:s ungdomsnätverk har möte och lockar medlemmar från hela landet. Årets paroll för nätverket är "Ungas rätt till kunskap" och en fokusfråga under helgen är hur unga inom RFSU kan få demokratisk makt inom organisationen.

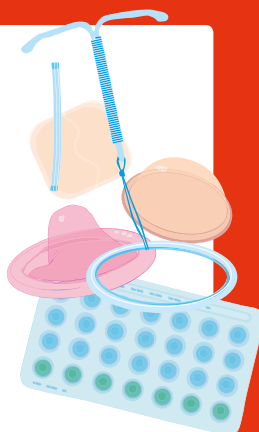
APRIL

- RFSU är på plats i Warszawa för att delta i protesterna mot att införa ett totalförbud mot abort, samt för att träffa polska abortaktivister och besöka Svenska ambassaden för att diskutera frågan. Lagförslaget stoppades senare.
- RFSU AB inleder ett samarbete med den populära videobloggaren Therese Lindgren i satsningen "Snippsnack", där sakkunniga från RFSU svarar på frågor om sådant som utseende, flytningar, svid i underlivet, sexdebuten, mens och puberteten.

FEBRUARI

- Region Skåne beslutar att alla former av preventivmedel för unga upp till 26 år ska subventioneras, vilket är en fråga som RFSU drivit länge.
- Säsongspremiären av Sexpodden gästas av dansaren och koreografen Anna Vnuk som pratar om hur om hur vi gör för att våga dansa sextigt.

MAJ

- RFSU deltar i den internationella kampanjen Know it, Own it, som syftar till att uppmärksamma rätten till bra sexualundervisning. I samarbete med Sveriges Elevkårer genomfördes bland annat rektorsutfrågningar i städer som Sundsvall, Umeå och Karlstad.
- Women Deliver, världens största konferens om kvinnors och flickors rättigheter, genomförs i Köpenhamn och för första gången lyfts kvinnors rätt till abort ordentligt upp på agendan. RFSU närvarar.

MARS

- RFSU:s riktar i sitt remissyttrande skarp kritik mot utkastet till lagrådsremissen om "Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige".
- Årets upplaga av Barnvagnsmarschen slår rekord, med arrangemang på 49 orter.

JUNI

- RFSU Göteborg deltar på West Pride och inviger där en ny logotyp som är tänkt att användas på olika hbtq-evenemang. Syftet med den nya symbolen är att bli ännu tydligare med RFSU:s närvaro och att öka intresset för organisationen.

JULI

- Folkhälsominister Gabriel Wikström meddelar att en ny sexvaneundersökning kommer att genomföras. RFSU har drivit frågan länge, och välkomnar beskedet. Under Stockholm Pride deltar "Sveriges sexminister" också i en sexualpolitisk utfrågning arrangerad av RFSU.

AUGUSTI

- En ny upplaga av kursen Sexualitet och migration för personal som möter ensamkommande drar igång, i regi av RFSU Malmö. Syftet är bland annat att ge ökad kunskap om sexuell hälsa och sexuell risktagande i samband med migration. "Intressant!" "Givande!" "Roligt!", tyckte några av de 35 deltagarna.

SEPTEMBER

- RFSU presenterar första delen av årets Sverigebarometer. Släppet sker i Växjö och fokus för denna del är hur förutsättningarna ser ut för tillgång till preventivmedel runt om i landet.

OKTOBER

- RFSU Örebro medverkar vid Seniormässan, bland annat med den välbesökta föreläsningen "Lust och njutning efter 65", med fokus på rätten till sexuell hälsa genom hela livet.
- RFSU släpper en uppdaterad version av sin allra första praktika, som handlar om analsex. Utgåvan, finns att beställa på rfsu.se och är uppdaterad med nya bilder, lite ny fakta samt har ett mer könsneutralt tilltal.
- Sexualbrottsutredningen presenterar sitt betänkande, och RFSU välkomnar förslaget om ett så kallat oaktsamhetsrekvisit. RFSU:s förhoppning är att förslaget till ny lagstiftning både kommer att ha en normerande effekt och möjliggöra fler åtal och fällande domar.

NOVEMBER

- Efter debatten om övergrepp på musikfestivaler kommer RFSU och Livemusik Sverige överens om ett långsiktigt samarbete för att stärka allas rätt att bestämma över sin sexualitet och sina kroppar.
- Donald Trump väljs till USA:s president vilket förväntas få stora konsekvenser för bland annat rätten till fri abort, både nationellt och på global nivå.

DECEMBER

- Könssjukdomen gonorré fortsätter att öka, visar färsk statistik från Folkhälsomyndigheten. Risken finns att sjukdomen blir omöjlig att bota, varnar epidemiologer.

Lyckat samarbete i Kambodja

RFSU:s partnersamarbeten i Kambodja har skördat flera framgångar under programperioden. RHAC:s påverkansarbete har bland annat gjort att bred och allsidig sexualundervisning blivit ett obligatoriskt ämne i läroplanen.

RFSU har under programperioden 2014-2016 haft partnersamarbete med organisationen Reproductive Health Association of Cambodia (RHAC). RHAC är en stor och erkänd SRHR-aktör i Kambodja och är som IPPF-medlem också RFSU:s systerorganisation. Det ena av projekten heter "Promotiong Sexual and Reproductive Health and Right of School Students through Life Skills Education-Comprehensive Sexuality Education".

Genom ett pilotprojekt i provinsen Kampot i södra Kambodja har RHAC utvecklat innehållet i sexualundervisningen, det vill säga arbetat med vilka aspekter inom allsidig sexualundervisning som ska tas upp i olika årskurser och hur det kan förmedlas. Organisationen har också utbildat lärare i vilka metoder som fungerar bra för att nå ut med sexualundervisning – ett annat syfte med utbildningen har varit att lärare ska känna sig säkrare på att prata om frågor som traditionellt kan vara känsliga att ta upp. Genom projektet har man också lärt sig mer om vikten av att lyssna på ungas egna frågor om sex och sexualitet samt skaffat sig mer kunskap om och förstärkt allsidig sexualundervisning som en rättighet för barn och unga. ➡

"Kunskap om dessa ämnen kan hjälpa ungdomar att bygga sina identiteter, att relatera bättre till varandra, skydda sig från hiv/aids och andra könssjukdomar, och i bredare bemärkelse förebygga problem kring våld och droger."

Föräldrar i provinserna Kampot och Kep om att inkludera frågor om sexuella och reproduktiva rättigheter i läroplanen.

“Jag skrek: mamma hjälp!”

I april lanserades RFSU dokumentär – en ny podd om kamp, flykt och sexuella rättigheter.

Hon kallas för vinden för att hon springer så snabbt. Nu hålls 8-åriga Anissa fast av sin mamma, moster och mormor, de vuxna som hon älskar allra mest. Någon sitter på hennes ben och hon skriker förtvivlat på hjälp medan hennes underliv stympas. Nu kommer livet aldrig att bli detsamma igen.

Anissa Mohammed Hassan är sakkunnig på Länsstyrelsen i Östergötland, och blev som barn utsatt för könsstympning. Hon har också varit en av

gästerna i den nya satsningen RFSU dokumentär, som lanserades i april 2016. I programmet berättar Anissa Mohammed Hassan hur unga flickor, sex- och sjuåringar, kan tvingas gå med käpp i en månad efter ett sådant övergrepp. "Stark och viktig berättelse. Beundrar ditt mod och din vilja, Anissa" löd en av lyssnarkommentarerna på Facebook.

RFSU Dokumentär är en podd om sexuella och kroppsliga rättigheter med globalt perspektiv. ➡

LYSSNINGAR
UNDER ÅRET:
125 000

”Det blir svårare att kontrollera sina känslor, man blir lättare arg och tar efter sina vänner snarare än lyssnar på sina föräldrar.”

Ungdomar i årskurs sju och åtta i provinserna Kampot och Kep om hur de upplever puberteten.

➔ **RHAC har haft dialog** med och utbildat föräldrar, vårdnadshavare och andra nyckelpersoner på lokal nivå så att de förstår och aktivt stödjer ungas rätt till allsidig sexualundervisning. Sammanlagt har det handlat om 550-600 personer. På motsvarande sätt har organisationen mött olika typer av beslutsfattare (totalt omkring 200 personer) så att de förstår och aktivt stödjer ungas rätt till allsidig sexualundervisning.

Genom ett omfattande påverkansarbete så har landets utbildningsministerium har fått mer kunskap om vikten av allsidig sexual undervisning för att stötta en demokratisk, inkluderande och positiv samhällsutveckling i Kambodja. Detta särskilt med tanke på den mycket stora del av befolkningen som är ung – procentuellt en av världens högsta. I en mycket stor framgång har RHAC:s fått till resultat att bred och allsidig (så kallad Comprehensive Sexual Education, CSE) har blivit ett obligatoriskt ämne inom läroplanen. Påverkansarbetet har också omfattat krav på att använda sig av internationella överenskommelser och standard för att kvalitetssäkra innehållet i den allsidiga sexualundervisningen. Att inkludera lust är en fortsatt stor utmaning som man fortsätter arbeta med.

RFSU har stöttat RHAC i dialogen med myndigheter och en delegation med utbildningsministern besökte i maj 2016 RFSU, som då inbjöds att fortsätta samtalen med utbildningsministern under hösten. Kambodjas utbildningsminister har i dialog med RFSU och RHAC visat uppskattning för bidragen till att utveckla sexualundervisningen i Kambodja. RFSU diskuterar nu hur detta kan gå till, hur vi kan stötta RHAC i det fortsatta CSE-arbetet och vilken RFSU:s roll kan vara.

”Att introducera frågor om SRHR i undervisningen kan öka ungdomars kunskap och hjälpa dem att hantera olika typer av psykosocial stress.”

Lokala beslutsfattare i provinserna Kampot och Kep

➔ Syftet är att ta internationella frågor närmare samtalen hemma i Sverige. De internationella frågor kring sexuella och reproduktiva rättigheter som RFSU arbetar med finns ju representerade här i Sverige – bland annat genom människor som flytt hit. Varje avsnitt bygger på en längre intervju med en person som bär på en berättelse. De intervjupersoner lyssnarna möter i RFSU dokumentär är modiga människor som kämpar för sina och andras rättigheter – och som visar att världen trots allt går att förändra.

– Vad är det för strukturer som får en tradition som könsstympning att överleva? Hur ser aktivismen ut? För aktivismen får man inte heller glömma bort – podden handlar i allra högsta grad om att inte ge upp hoppet, sade producenten Malin Holgersson i en intervju med Dagens Nyheter i samband med lanseringen.

AVSNITT FRÅN 2016:

Gravid på flykt, om Nathalie som flydde från Syrien över Medelhavet

”Jag skrek: mamma hjälp mig!” – med Anissa Mohammed Hassan om könsstympning i Somalia

”Jag är stolt över att jag fortfarande lever”, med Stosh Nate Mugisha, transaktivist från Uganda

”Det var lättare att komma ut som gay än som hiv-positiv” – med prästen Japé Mokgethi-Heath från Sydafrika

”De använde min barnkropp som vapen”, med Ahre Hamednaca, barnsoldaten som blev aktivist i kampen mot hedersvåld

”Kommer Gud förlåta mig om jag har sex?” med Amanda från USA, om avhållsamhetspropaganda och sexualundervisning

Anissa Mohammed Hassans berättelse om kampen mot könsstympning nådde 34 000 lyssnare.
Foto: Sara MacKey

RÖSTER FRÅN FACEBOOK:

Älskar RFSU dokumentär!
Nina Sommerland

Stark story, stark människa!
Våld och hat får aldrig vinna över medmänsklighet och kärlek!
Susanne Andersson

Välkommen hit Stosh, hoppas du får leva resten av ditt liv öppet och i säkerhet!
Bim Görling

HISTORISK PÅVERKAN I ABORTFRÅGAN

Efter påtryckningar från religiösa grupper antog parlamentet i Dominikanska Republiken i november 2016 en ny lag som kriminaliserar abort. I ett brev från bland andra RFSU:s lokala partnerorganisationer uppmanades landets president att lägga in sitt veto mot den nya brottsbalken – vilket han sedan gjorde! I en skrivelse uppmanar han kongressen att avkriminalisera abort under tre omständigheter. Detta är en historiskt resultat av påverkansarbete för rätten till säker abort i regionen.

ABORTINITIATIVET I LATINAMERIKA

RFSU stödjer IPPF i Western Hemisphere genom ett påverkansprojekt i sex länder (Argentina, Bolivia, Colombia, Dominikanska republiken, Mexiko, Peru och Uruguay) för att förbättra tillgången till säkra aborter och ändrad lagstiftning.

GHANA

RFSU stödjer fem organisationer i Ghana: Human Rights Advocacy Centre, Youth Harvest Foundation, Northern Sector Action on Awareness, Savana Signatures samt Centre for Popular Education and Human Rights. Samtliga arbetar med upplysning och information till främst unga människor om sexualitet och rättigheter.

BOLIVIA

RFSU samarbetar med fem organisationer i Bolivia. Católicas por el Derecho a Decidir, Colectivo Rebeldía samt Asambleas del Feminismo Comunitario arbetar på olika sätt för att stärka kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter. CIES strävar efter att öka tillgången till sexualundervisning. ADESPROC är landets största hbtq-organisation.

Sedan 2010 arbetar RFSU:s bolivianska samarbetspartner Cies med att lansera en ny modell för sexualundervisning för barn. Den har nu genomförts i 20 pilotskolor med så goda resultat att utbildningsministern vill få in upplägget i den nationella läroplanen.

SRHR I TV-STUDION

Hur kommunicerar man bäst frågor kring SRHR för att bidra till minskat stigma kring abort? Vår georgiska partnerorganisation Hera XII hittade svaret i – en tv-studio! Genom att producera proffsiga program som sänds via privata stationer och över nätet engagerar man nyckelaktörer som bidrar med kunskap och politiska perspektiv, och når samtidigt helt nya grupper.

GEORGIEN

RFSU arbetar med fyra organisationer i Georgien: Tanadgoma, EMC, Identoba och Hera XXI. Tematiskt gäller dessa samarbeten bland annat förbättrad sexualundervisning, hbtq-personers rättigheter, stöd till människor som lever med hiv samt tillgång till säker abort.

BANGLADESH

I Bangladesh samarbetar RFSU med fem organisationer varav tre (The Family Planning Association of Bangladesh, Reproductive Health Services Training and Education Program samt Bangladesh Association for Prevention of Septic Abortion) arbetar bland annat med sexualundervisning. BLAST utbildar jurister och journalister om SRHR. Bandhu arbetar med hbtq-rättigheter och stöd till människor som lever med hiv.

Fotograf/konstnär: Kazi Tahsin Agaz

Se reportage om att leva med hiv i Bangladesh på s. 12-13.

KAMBODJA

RFSU arbetar med tre organisationer i Kambodja: The Cambodian Center for Human Rights, Reproductive Health Association of Cambodia och Rainbow Community Kampuchea.

KENYA

RFSU samarbetar sedan många år med organisationer i Kenya: Q-initiative (hbtq-frågor), Family Health Options Kenya (SRHR-tjänster), Association of Media Women in Kenya (kunskaps-spridning om unga/SRHR); Centre for the Study of Adolescence (ungdomsfrågor, tillgång till SRHR/vård/rådgivning) samt den regionala organisationen African Women's Development and Communication Network.

TANZANIA

I Tanzania samarbetar RFSU med organisationerna Resource Oriented Development Initiative (RODI) och Health Action Promotion Association (HAPA) i jämställdhetsprojektet Tanzanian Men as Equal Partners, TMEP. Samarbetet i Tanzania ligger utanför RFSU:s samarbete. (Se även reportage på s. 14-15)

VARFÖR JUST DESSA LÄNDER?

RFSU väljer att arbeta i länder där bristen på tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är stor, där rätten till abort och tillgång till sexualundervisning är begränsad och där sexuella rättigheter inte respekteras.

Andra viktiga faktorer är att det finns ett civilsamhälle som kan bidra till förändring; RFSU:s möjlighet att samla in pengar, kunskapen om landet/regionen samt säkerhetssituationen.

RFSU väljer att samarbeta med demokratiskt styrda organisationer som delar våra värderingar och vår syn på hur samhället förändras. Vi arbetar även med organisationer i Bryssel, Geneve och New York samt ingår i påverkansnätverk som arbetar inom EU- och FN-systemet.

Med ökad tillgång till toaletter, utbildning och rent vatten ska kvinnor få större makt över sina egna liv. RFSU:s Ulrika Hammar besökte projektet "En god start" och tog med sig frågan: Hur skulle det vara om du var gravid och skulle föda barn på landsbygden i Tanzania?

Text och foto: Ulrika Hammar
Texten baseras på intervjuer med kvinnor och män samt barnmorskor i Tanzania, mars 2016.

När värkarna börjar är det dags att börja gå till sjukhuset. Det tar ungefär en timme. Din mamma går med dig, och kanske din man. Du önskar att han hade kunnat skaffa sig en cykel så att han kunde skjutsa dig istället.

Det är alltid du eller någon av dina döttrar som hämtar vatten till familjen. Om en man hämtar vatten så är det för att sälja, inte för att ni ska ha det. Vid dina tidigare förlossningar var du tvungen att bära med dig vatten till sjukhuset, att dricka och tvätta dig i. Du var osäker på om det ens fanns tillräckligt med vatten för att barnmorskorna skulle kunna hålla en god hygien. Den här gången har du bara med dig en termos med te och rent ombyte.

När du kommer fram får du berätta vem du är och fylla i blanketter. Du önskar att din man kunde göra det istället, det är jobbigt när värkarna blivit starkare. Nu vill du bara vila så mycket det går inför förlossningen. Det är skönt att du får en egen brits att sitta på utanför förlossningsrummet. Du andas så där som din mamma lärt dig, när värkarna kommer, och sluter ögonen däremellan.

Efter vad som känns som en evighet kommer en barnmorska ut och undersöker dig. Du är öppen nog att kom ma in i förlossningsrummet säger hon. Här ligger redan två andra kvinnor på varsin brits. Du får också lägga dig ner och blir tillsagd att ligga stilla. Värkarna ökar i styrka.

Förlossningssalen på Singida Regional Hospital. Här föder upp till fyra kvinnor barn samtidigt. Utanför väntar din mamma och din man. Det finns inte plats för någon mer i rummet än du, de andra födande kvinnorna och barnmorskan. Du önskar att din man kunde vara med. Inte för att du tänker att han skulle kunna hjälpa dig just nu på något sätt, utan för att det vore bra för honom att se hur det är. Om han såg hur ont du hade just nu, skulle han inte då gå med på att du satte in en p-stav sedan? För dig räcker det gott och väl med det här femte barnet. Han vill, som de flesta andra män i byn, ha ännu fler. Det anses manligt att vara pappa till många barn.

EN GOD START:

Endast 24 procent av förlossningsklinikerna i Tanzania har tillgång till rent vatten och toaletter. Därför väljer många kvinnor att föda hemma stället för på sjukhus.

Genom projektet En God Start ska fler kvinnor få tillgång till toaletter och rent vatten, utbildning i hygien samt samtal om jämställdhet. Syftet är att mödra- och barnadödligheten, stärka kvinnors rättigheter och öka kunskapen hos både män och kvinnor om jämställdhet och sexuell- och reproduktiv hälsa.

En God Start tog sin början i april 2015 och är ett samarbete mellan RFSU och Wateraid Sverige, med finansiering av Postkodlotteriet.

Patricia Fidels med sin nyfödda bebis Sania.

När värkarna börjar är det dags att börja vandra

Du har inte ens hört talas om smärtlindring. Om barnmorskan har en liten stund över kommer hon och masserar din ländrygg. Det känns skönt och tillsammans med andningsövningarna gör det allting lättare. Plötsligt känner du hur krystvärkarna kommer. Du ropar på barnmorskan som strax är där. Och så kommer barnet ut och upp i din famn. Det är en flicka och du vet redan att hon ska heta Abeni. Så hör du hur kvinnan i sängen bredvid skriker högt och barnmorskan försvinner bort. Tydligt var det en till som ville ut samtidigt. Ska du inte få hjälp med att krysta ut moderkakan? Och vem klipper navelsträngen? Jo, barnmorskan kommer strax tillbaka och hjälper dig. Nu känns allt lugnt.

Du har tur och britsen utanför är ledig. Tidigare har du fått vila ut i ett av sjukhusrummen istället. Det känns inte bra att ligga där bland sjuka människor, du är rädd om ditt nya barn och oroas för infektionsriskerna.

Vid dina tidigare förlossningar fick du bara klä på dig igen och linda in ditt barn i ett tygstycke innan det var dags att ta sig hemåt igen. Att tvätta dig själv och barnet fick vänta tills du kom hem. Du fick bära med dig skräp och smutsiga kläder. Men den här

gången är det annorlunda. Tack vare projektet En god start har sjukhuset nu tillgång till rent vatten, toaletter och sophantering. Det gör att du haft vatten att dricka under förlossningen och att barnmorskan hela tiden kunnat tvätta sig själv och sin utrustning mellan varven. Det gör också att du nu, efteråt, kan tvätta ditt barn och ta en varm dusch. Efteråt smörjer du in hela kroppen med olja och det känns ljuvligt. När du kommer hem till byn igen välkomnas du av de andra kvinnorna. De vill se på bebisen, men säger också skämtsamt: "Har du fött barn? Det syns verkligen inte!"

En god start-projektet håller också utbildningar och samtalsgrupper om mannens roll i familjen. Du har hört om män i byn som börjat hämta vatten till familjen, och hjälper till på andra sätt, som att ta barnen till vårdcentralen när de blir sjuka. Din kompis säger att hennes man har större respekt för henne nu, och faktiskt är mer omtänksam. Det har fått hennes kärlek till honom att växa. Du hoppas att det ska göra att din man lyssnar på din önskan om att börja använda preventivmedel. Och att det ska få honom att ta större ansvar för sina barn så att de får en närmare relation än den du hade med din pappa.

Gravida kvinnor i tidigt värbete på Singida Regional Hospital i Tanzania.

”Det politiska motståndet blir så tydligt”

FN-byggnaden i New York är en central arena för förhandlingar om sexuella och reproduktiva rättigheter i världen, men trots framgångar kan diskussionerna ibland bli tröttsamma.

Det menar Karin Nilsson, sexualpolitiskt sakkunnig på RFSU, som varit på plats i New York många gånger och vet vilka i frågor som är svårast att driva – nämligen jämställdhet och SRHR.

– Det politiska motståndet blir så tydligt när det handlar om människors rätt att bestämma över sin egen kropp, särskilt kvinnors eller hbtq-personers rätt att ta sådana beslut, sade hon i en intervju med Dagens Nyheter, då tidningen hösten 2016 satte fokus på de nya globala utvecklingsmålen i en artikelserie.

Även ungas tillgång till sexualundervisning och preventivmedel kan uppfattas som känsligt, menar Karin Nilsson, eftersom många anser att tonåringar ändå inte ska ha sex. En deltagare som får viss påverkan i de här frågorna trots att de inte är ett medlemsland är Vatikanen, som bland annat hävdar att kondomanvändning uppmanar till våldtäkt.

– Ibland är det så otroligt sorgligt och tröttsamt. Här sitter vita män från Vatikanstaten och förhandlar bort kvinnors liv och rättigheter. Det är helt oacceptabelt, säger Karin Nilsson till Dagens Nyheter (30/9 2016).

Helhetsgrepp på SRHR

RFSU:s internationella enhet har under året tagit ett helhetsgrepp för att lyfta SRHR-agendan inom ramen för global hälsa. Vi har drivit på för bibehållen eller ökad finansiering till ett antal för SRHR centrala FN-organ som UNFPA, UN Women och UNAIDS, och globala finansieringsmekanismer, så som Globala fonden mot aids, tuberkulos och malaria. Globala fonden hotades av neddragningar, men RFSU skrev tillsammans med över 160 civilsamhällsaktörer från hela världen under ett gemensamt upprop till statsminister Stefan Löfven för att säkra finansieringen. Frågan lyftes även vid den femte givarkonferensen i Kanada där statsministern deltog och utlovade 2,5 miljarder kronor i stöd över en treårsperiod.

RFSU har även fört dialog för informationsdelning mellan regeringen och utrikesdepartementet, akademien och det civila samhället inom ämnet global hälsa. Vi har också deltagit i ett antal paneler för att lyfta Sveriges viktiga ledarskap inom global hälsa. Detta gäller inte minst rätten till hälsa för stigmatiserade och diskriminerade grupper, som exempelvis hbtq-personer.

Enheten har även under hösten lagt grunden till vad som nu kommer att etableras som det Svenska nätverket SRHR: från forskning till policy. Syftet är att tillsammans med forskare från bland annat Uppsala universitet och Karolinska Institutet driva på för en mer evidensbaserad policy och praktik inom internationellt utvecklingssamarbete vad gäller SRHR.

RFSU drev under året även på långsiktigt för ett mer progressivt perspektiv för SRHR i nyckelförhandlingar på global nivå. Våren 2016 var Karin Nilsson utlånad till IPPF:s kontor i New York, vilket ledde till nya relationer och nätverk med en bredd av aktörer engagerade i FN-förhandlingar både i den europeiska gruppen men även andra regioner, samt FN-organ och allierade organisationer. En tydlig framgång från detta långsiktiga, strategiska arbete var till exempel att RFSU tillsammans med andra progressiva aktörer och FN-medlemsländer för första gången lyckades utelägna trohet och avhållsamhet från den verktygslåda som det internationella samfundet åtagit för att arbeta med hiv-prevention. En enorm framgång för sexualundervisning i linje med globala riktlinjer och forskning. Tillsammans med Kent Buse, UNAIDS och Sara Hawkes; University Collage London, skrev RFSU:s Mikaela Hildebrand under året två artiklar på ämnet i *Lancet Global Health: A farewell to abstinence and fidelity?* och *Abstinence in HIV prevention: science and sophistry – Authors' reply*.

Dubbelt så många engagerade i RFSU

Under 2016 utvecklades arbetet med den insamlingsstiftelse som sätts under föregående år. Och allt fler tycks vilja bidra till RFSU:s arbete.

FAKTA

Grundläggande för RFSU insamlingsstiftelsens insamlingsarbete är att det skall ske med respekt för den enskilda givaren.

Insamlingsverksamheten grundas på god etik och moral.

RFSU Insamlingsstiftelse skall alltid vara öppna, ärliga och transparenta. Alla gåvor är frivilliga och skall ske på givarens villkor.

Hur går det med intäkterna?

– Under 2016 samlades nästan en halv miljon in. Jämfört med året innan ökade intäkterna med 80 procent och 4 000 personer är nu givare till RFSU, säger Krister Nyman, insamlingsansvarig.

RFSU har nu lika många givare som medlemmar – vad betyder det?

– Genom att erbjuda ytterligare ett sätt att engagera sig på har det totala engagemanget för RFSU ökat.

Varför är den här typen av finansiering viktig för RFSU?

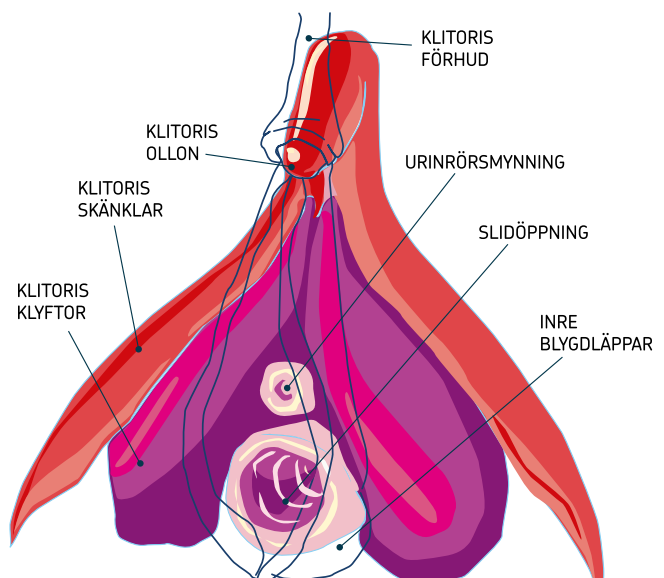
– Bland annat för att det ger RFSU en större handlingsfrihet. Dessa icke öronmärkta pengar kan användas till aktiviteter där RFSU inte kan få externa projektmedel. Exempel på sådana aktiviteter är bland annat större delen av RFSU:s egna kommunikation, tidningen Ottar, lokalföreningsstöd, nationell politisk påverkan och RFSU-klinikens forsknings- och utvecklingsverksamhet.

– Denna typ av finansiering för också med sig en betydligt större förutsägbarhet. Om en investerar X kronor så vet en med rimligt stor säkerhet att en får tillbaka Y kronor, säger Krister Nyman.

**Kvinnans njutningsorgan
– större än någonsin**

Läs på rfsu.se

tweenie

BRUD

NYGIFTA
MARIA **15** ÅR
"JAG
SAKNAR
SKOLAN"

AYAN OM
FÖRÄLDRARNAS
AVSKED:
"DE SÅG INGEN
ANNAN UTVÄG"

BRÖLLOPS-
RESAN DU
ÖNSKAR DU
ALDRIG
UPPLEVT

ALLT DU
BEHÖVER
VETA:
✓ FLYKTEN
BRÖLLOPET
GRAVIDITETEN

NÄR KATASTROFEN ÄR HÄR,

GÖR DIG REDO FÖR BRÖLLOP!

STORT TEMANUMMER: *Bröllopsresan*

Tweeniebrud är ett samarbete mot barnäktenskap, mellan Svenska kyrkans Internationella arbete och RFSU. Det sker med stöd från Sida. Sida har inte deltagit i produktionen. RFSU ansvarar för innehållet.

BRÖLLOPSMAGASIN MOT BARNBRUDAR

För andra året i rad lanserade RFSU ett tidningsomslag inom kampanjen Tweeniebrud. Omslaget gjordes för att dra uppmärksamhet till att barnäktenskap ökar i samband med humanitära kriser som konflikter och naturkatastrofer.

RFSU håller för närvarande på att utveckla sin kompetens rörande humanitära kriser och inledde under året ett samarbete med Svenska kyrkans internationella arbete, i vilket det finns mycket kompetens kring humanitärt bistånd samt en tydlig policy för sexuella och reproduktiva rättigheter och hälsa. De bidrog med kvalitetssäkring kring materialet om humanitära kriser.

I ett samarbete mellan RFSU och Metro valde tidningen att ägna löpsedeln, omslaget och tre helsidor åt frågan om barnäktenskap i Sverige och internationellt.

Rekordstort intresse för barnvagnsmarschen

Den 5 mars 2016 rullade Barnvagnsmarschen på 45 orter. I Stockholm marscherade nästan 700 personer för att lämna RFSU:s rekommendationer till biståndsminister Isabella Lövin.

Barnvagnsmarschen mot mödradödlighet har sällan varit mer högaktuell. Fler än 800 kvinnor dör dagligen på grund av komplikationer av en graviditet eller förlossning. Detta är oacceptabelt, men kan förhindras och därför har RFSU och privatpersoner har anordnat barnvagnsmarscher sedan 2010 runt om i Sverige. Intresset har varit rekordstort.

– RFSU arbetar för att fler ska ha rätt till sexuell och reproduktiv hälsa, inte minst kvinnor på flykt. Att vara gravid i krig när tillgång till mödravård, eller aborter, är obefintlig kan vara förenat med livsfara. Rätt till vård men även tillgång till sexualupplysning och preventivmedel måste omfatta alla, även de som är på flykt eller lever i krig. Just därför hoppas vi att Barnvagnsmarschen i år slår alla rekord och vi blir fler än någonsin, sade RFSU:s förbundsordförande Kristina Ljungros.

– Osäkra aborter är en stor anledning till att så många kvinnor dör varje år. Orsakerna bakom mödradödlighet är bland annat bristande tillgång till sexualupplysning, preventivmedel, säkra aborter och mödravård. Vi som engagerar oss i Barnvagnsmarschen vet att det här går att förändra. 9 av 10 dödsfall kan förhindras med politisk vilja och resurser och det är därför Barnvagnsmarschen behövs. Därför jobbar vi politiskt i Sverige, men även inom EU och FN för att kvinnors hälsa och rättigheter ska prioriteras, sade RFSU:s generalsekreterare Maria Andersson.

Barnvagnsmarschen arrangerades för sjunde året i rad.

RFSU:S INTERNATIONELLA KAMPANJER

RFSU har ett uppdrag från Sida att öka kunskapen om hur sexuell hälsa och rättigheter bidrar till minskad fattigdom och förbättrad livskvalitet för fattiga människor. Under avtalsperioden 2014-2016 har RFSU byggt upp ett tydligt format för kampanjer kring internationella rättighetsfrågor.

För RFSU är kopplingen mellan SRHR, jämställdhet och fattigdomsbekämpning central. För att nå ut brett läggs stor vikt vid tonläge och formuleringar, där vi tillgänglighet kombineras med skärpa.

RFSU har också haft ambitionen att lyfta fram röster från det globala syd och hur de arbetar för människors rättigheter och möjlighet att bestämma över sina egna kroppar.

Ensamheten kommer döda mig

Människor som lever med hiv i Bangladesh tvingas ofta leva ett ensamt liv och utsätts för stark diskriminering.

Reporter: Sushmita Preetha
Fotograf/konstnär: Kazi Tahsin Agaz

I samband med World Aids Day lyfte RFSU frågan om hur det är att leva med hiv i Sverige och världen, bland annat genom detta reportage, som tagits fram i samarbete med One World. Alla drabbades namn har ändrats för att skydda deras identitet.

– **Det är inte hiv** som kommer att döda mig. Det är ensamheten, säger Samiya Akhtar.

Hon är 39 år och bor ensam i ett mörkt, sjabbigt rum i ett fattigt område i Bangladeshs huvudstad Dhaka, bortstött från sina barn, släktingar och vänner. Hon drömmer fortfarande om sitt gamla liv – döttrarnas kramar, fredagarnas shoppingturer med systemen och umgänget med barndomsvännerna.

Det var hennes man Ruhul Amin som bor och arbetar i Malaysia som gav henne hiv. Men när Akhtar till slut fick diagnosen efter en lång tids sjukdom anklagade svärföräldrarna henne för att ha dragit skam över familjen.

– De vägrade tro att det var deras son som gett mig hiv. De envisades med att säga att det är en sjukdom för "slynor och horor" som bara omoraliska människor kan drabbas av, säger hon.

– De lät mig inte vara i samma rum som mina barn, än mindre röra eller krama dem eftersom de påstod att jag kunde överföra hiv till dem. Min man behövde någon att skylla på så han tog mig inte i försvar. Två veckor senare bad de mig lämna huset och aldrig komma tillbaka.

Samiya Akhtars vänner har även de långsamt försvunnit. Hennes egen familj skickar precis tillräckligt med pengar för att hon ska kunna klara sig igenom månaden, men de står inte ut med tanken på att bo under samma tak som henne.

Hon har inte sett sina barn på över två år. När hon sökte rättshjälp för att försöka få vårdnaden om dem sa hennes advokat att barn inte skulle vara i närheten av sådana som hon.

Endast 0,1 procent av den 160 miljoner stora befolkningen i Bangladesh har hiv, men de är mycket diskriminerade och tvingas ofta leva ett ensamt och utsatt liv. I det patriarkala samhället är stigmat särskilt starkt för kvinnor.

– Det finns fortfarande en utbredd tro på att hiv överförs genom "omoraliska" sexuella förbindelser eller genom "ett riskfullt beteende" och vi måste kämpa emot den föreställningen, förklarar doktor Ishmat Ara Hena som ansvarar för ett hiv/aids-projekt. Det drivs av Bandhu Welfare Society, en organisation för sexuella rättigheter som grundades 1996.

– Tyvärr spred de tidiga aidskampanjerna på 90-talet den här felaktiga bilden. Det är sorgligt att folk fortfarande håller fast vid de här idéerna eftersom det leder till att personer med hiv stigmatiseras, fortsätter hon.

I Bangladesh tror många fortfarande att hiv kan överföras genom hudkontakt eller genom att dela mat. För 30-åriga Bulbul Hossain innebar det att han inte längre kunde sitta vid samma matbord som sin syster efter att han berättat för henne att han har hiv.

– Jag har försökt förklara för henne att jag inte kan smitta någon och att jag får behandling, men det spelar ingen roll.

Men det är inte enbart familj och vänner som diskriminerar, utan även sjukvårdspersonal. När Bulbul Hossain gick till en hudklinik för behandling av ett utslag bad sköterskorna honom vänta utanför väntrummet när de fick veta att han hade hiv. Dessutom sa läkaren sa åt honom att han själv fick köpa med sig medicinska instrument om han ville bli undersökt.

– Jag gick därifrån. Det var så förnedrande att bli behandlad som om jag inte var människa, minns han.

Sådan diskriminering från sjukvården gör att många människor med hiv inte söker behandling för enkla och behandlingsbara sjukdomar. När de på så sätt försummas under lång tid utvecklas de inte sällan till allvarliga tillstånd.

Många saknar ett stödnätverk eftersom de inte kan vända sig till familj eller vänner. Bandhu Welfare Society erbjuder en plattform som ger de som lever med hiv möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter och prata om smärta, rädsla och hopp. Bandhu tillhandahåller även erfarna terapeuter som hjälper både de som är i riskzonen för att få hiv och de som redan diagnostiserats att kunna leva ett bättre liv.

– Omkring 22 000 personer från olika delar av Bangladesh har tillgång till hälsoutbildning, psykosocial hjälp och stöd samt hivtest och terapi genom våra 36 lokala kliniker, säger doktor Hena.

Organisationen utbildar även de som arbetar inom sjukvård och andra serviceyrken och håller i utbildningar för allmänheten för att minska stigma kring hiv.

– För att ändra människors uppfattning om hiv måste vi börja prata öppet om sjukdomen, säger hon.

KONDOMER I RYMDEN

Nasa har skickat ut alla möjliga prylar i rymden med hopp om att någon annan civilisation ska få en bild av jorden och mänskligheten. Det var alltså hög tid att packa ner en av världens viktigaste uppfinningar, som räddar liv och minskar fattigdom: kondomen! För att förmedla vikten av detta lanserade RFSU filmen "The Swedish Space Condom" på preventivmedelsdagen. Syftet var att visa på problemet med preventivmedelsbrist, men också visa på att det finns krafter i civilsamhället som envist jobbar med att förändra situationen.

RFSU fick hjälp med att sprida filmen av det världsomspännande nätverket International Planned Parenthood Federation (IPPF), och RFSU samarbetspartner TMEP in Development (Tanzania) och Tanadgoma (Georgien) gjorde egna korta filmer där de stöttade initiativet. Filmen har setts av mer än 80 000 personer, Youtube och Facebook inkluderat, och publiken finns över stora delar av världen, bland annat i USA, Ryssland, Japan, Peru och Burma. Majoriteten av tittarna på Youtube har varit män i åldern 25-34 år.

Inför kampanjen prövades ett annorlunda PR-grepp, som gick under arbetsnamnet "den internationella boomerangen". Fenomen med svensk koppling som får uppmärksamhet utomlands får ofta det även i svensk media, och här bedrevs ett aktivt arbete bedrevs med att sälja in kampanjen i både svenska och utländska mediekanaler, vilket ledde till omkring 50 artiklar och inslag i olika medier världen över, bland annat på CNN.

Vinkeln i utländska medier har inte sällan varit att utmåla RFSU som frispråkiga och galna svenskar, men samtidigt nämner drygt hälften av de internationella artiklarna ändå att syftet med filmen är att uppmärksamma preventivmedel som en viktig faktor för rätten att bestämma över sitt liv. I Sverige uppmärksammades filmen i Café, Vice, Bistandsdebatten, Värdfokus och TV4 Nyhetsmorgon.

Möten på nya arenor

Under 2016 har RFSU både breddat och intensifierat arbetet med sexualundervisning för nyanlända – och intresset har varit stort.

RFSU har under flera år arbetat med sexualundervisning för personer som kommit nyligen till Sverige, inte minst med sexualundervisning på lättare svenska, främst på språkintruktionsprogrammen på gymnasiet. Under 2016 var insatsen större än någonsin med många förfrågningar från kommuner, HVB-hem och skolor, som ville ha stöd i att fortbilda personal och att utveckla information och undervisning.

RFSU har under året arbetat med att hitta nya grupper inom målgruppen migranter och även nya arenor för att nå unga nyanlända. En del av detta arbete tog fart efter en debattartikel som skrevs av RFSU i Svenska Dagbladet (17/1 2016). Artikeln kom delvis som ett svar på debatten om sexuella övergrepp, och bemöter och kritiserar kopplingen som tidigare gjorts mellan sexuella övergrepp och etnicitet. Vi lyfter även behovet av att erbjuda alla unga nyanlända den sexualupplysning som de enligt lag har rätt till – en rättighet som många gånger inte tillgodoses.

NYTT SAMORDNINGSUPPDRAG

RFSU fick under året ett samordningsuppdrag från Folkhälsomyndigheten för att skapa ett nätverk av aktörer som på olika sätt arbetar för att nå målgruppen med kunskap om kropp, sex och relationer. Detta nätverk har samlat aktörer från både civilsamhället och myndigheter, som lokalföreningar inom RFSU, TRIS (Tjejers rätt i samhället), Svenska kyrkan, Rädda Barnen, Röda Korset, Män för jämställdhet/FATTA, Skolverket, MUCF, UMO.se, SKL, Stadsmissionen och Barnombudsmannen. Under årets fyra nätverksmöten har gruppen bland annat diskuterat vilket behov som finns för att nå ut till målgruppen, metoder för att nå dit och vilka politiska beslut som skulle behöva fattas.

LÄGER FÖR TONÅRSKILLAR

I samarbete med Studieförbundet genomförde RFSU ett helglägar med tjugo ensamkommande tonårsskilar från främst Afghanistan. På programmet stod kunskap om anatomi, kondomkunskap, samtal om relationer och filmvisning. Deltagarna var öppna och delade med sig av tankar och frågor. De var nöjda med helgen och tyckte att det här var kunskap som alla behövde.

LOKALFÖRENINGSPÅRBEJDE

RFSU Malmö har fortsatt att bedriva utbildningar för personal på boenden för ensamkommande ungdomar, medan RFSU Stockholm, Uppsala och Göteborg har arbetat med att på olika sätt även nå de ungdomar som bor på boenden med direkta sexualupplysande samtal. RFSU Stockholms projekt har innehållit tre delar: utbildning av personalgrupperna i hur man har bra och inkluderande samtal om kropp och sexualitet, direkt sexualupplysning med ungdomarna samt utbildning av volontärer som bedriver social verksamhet för ungdomarna, så att även de kan vara personer som ungdomarna kan vända sig till med frågor.

Under 2016 har det även genomförts två evidensbaserade utvärderingar av RFSU Stockholms sexualundervisning på lättare svenska; i skolan och på HVB-hem. De fann att materialet och metoderna är väl anpassade efter målgruppen, att informatörerna skapar en inkluderande, rolig och respektfull stämning i grupperna och att ungdomarna får med sig en mängd nya kunskaper om kropp, sexualitet, sex och kommunikation och hiv/STI med mera.

ALLA UNGA UNDRAR

Hösten 2016 beviljade Allmänna Arvsfonden det treåriga projektet Alla unga undrar – sex och relationer för nyanlända, som kommer att innebära fyra nya tjänster för RFSU runt om i landet och som ska nå ut med sexualupplysning till såväl unga nyanlända, som personal och volontärer som arbetar med målgruppen. Projektet sätts igång under 2017 och innebär ökade möjligheter att möta de många förfrågningar som kommer in.

EU-MIGRANTER

Gruppen EU-migranter vistas ofta i Sverige under svåra förhållanden, såsom fattigdom och hemlöshet, och deras rätt till vård är starkt begränsad. Redan under 2015 började RFSU ett samarbete med aktörer som Läkare i Världen, genom att erbjuda vård till EU-migranter på kliniken. Detta arbete har utökats under 2016, dels genom att flera lokalföreningar har genomfört utbildningar i sexualupplysande samtal för personer som möter målgruppen, dels genom att förbundet har tagit fram tre animerade filmer om sexuell och reproduktiv hälsa som finns översatta till flera språk, däribland rumänska. Dessa filmer kommer att kunna användas i hälsosamtal med utsatta EU-migranter och är utformade för att även kunna nå personer som inte är läs- eller skrivkunniga.

Sumbu och Ebbe från RFSU Stockholm delar ut kondomer och praktikor till de ungdomar som är ute på rast.

”Jag trodde att det var mycket lättare att få hiv”

I samband med World Aids Day besökte en föreläsartrio från RFSU, Lafa och Posithiva Sverige språkintruktionsklasser runt om i Stockholm. Vi följde med till Rudbecksskolan i Sollentuna.
– Jag trodde att det var mycket lättare att få hiv, att det smittades via kyssar till exempel. Nu vet jag att det inte är så lätt, särskilt om man tar medicin, säger Christos från Grekland.

Text: Ulrika Hammar

Han är en av omkring 75 språkintruktionslever som samlats i Rudbecksskolans aula denna torsdag för att ta del av sexualupplysning med fokus på hiv. Och när Linus Lundby, sexualupplysare från RFSU Stockholm inleder med att fråga om alla vet vad hiv är svarar många ja. Men frågorna hopar sig: “Får man aids när man har sex med sig själv?” “Har tjejer sperma?” “Kan man få hiv av att kyssas?”

Just den här gruppen ungdomar har fått väldigt lite eller ingen sexualundervisning alls i skolan tidigare. Och det är faktiskt inte säkert att undervisningen om just hiv blir bättre bara för att de nu befinner sig i Sverige. Enligt en undersökning i Metro har nästan var femte grundskola ingen undervisning om hiv.

Passet är uppdelat i tre delar: Linus pratar säkrare sex och ömsesidighet, sjuksköterskan Pernilla Albinsson berättar fakta om hiv, hur det går till att testa sig och vilken behandling som finns och Ola Ståhle, informatör för Posithiva Gruppen berättar sin personliga historia. Under hela passet får ungdomarna ställa frågor genom att sms:a anonymt eller räcka upp handen.

Mest tycks Olas berättelse beröra. Det är knäpptyst i aulan när han pratar om hur han upptäckte att han utvecklats aids 2002, men att han nu har så låga virusnivåer att de inte är mätbara. Men också om hur svårt det kan vara för honom att berätta att han har hiv eftersom många fördomar lever kvar.

– Jag fick lära mig att folk som har hiv är precis som oss andra. Jag behöver inte vara på något särskilt sätt om jag träffar någon med hiv, dom är som vem som helst, säger Elaha från Afghanistan.

– Det är viktigt att berätta för andra om man har en sjukdom. Om man håller inne med det kan man bli deprimerad, menar Rabab från Pakistan.

”Jag var lite blyg innan de kom men sedan det var jättebra.”

”Vet inte var vi kunnat lärt oss detta om inte RFSU hade kommit, kanske i skolan men jag vet inte.”

”En del var sådant som jag visste sedan tidigare, men mycket var nytt. Exempelvis sjukdomar. Hur det smittar. Hur det smittar mellan olika ställen och mellan pojk-flicka, pojk-pojk, flicka-flicka.”

Citaten kommer från rapporten ”Samtalen som gör skillnad”, som är en utvärdering av RFSU Stockholms sexualupplysande samtal riktade till ungdomar och unga vuxna på HVB-hem. Rapporten färdigställdes i november 2016 och gjordes på uppdrag av Länsstyrelsen.

➔ MIGRANTKVINNOR OCH SEXUELL HÄLSA

Hösten 2016 fick RFSU ett stort uppdrag av Socialdepartementet för att förbättra migrantkvinnors sexuella hälsa, där ytterligare fyra filmer som rör sexuell hälsa ska tas fram. Samtliga filmer ska översättas till sju språk och kompletteras med broschyrer med samma information.

RFSU bakom lås och bom

Inom projektet RFSU Insidan bedrivs sexualupplysning på ungdomsavdelningar på häkten och anstalter inom Kriminalvården. "Deltagarna vågar vara väldigt öppna", säger projektledaren Jonas Lemon.

Vilket är ditt starkaste intryck?

– Vi gick in i det här med en känsla av att det skulle vara så svårt och speciellt, men vi har blivit väldigt respektfullt bemötta. Den prestige som de här killarna kanske har på andra håll finns inte alls med här, utan de vågar vara väldigt öppna och tala om sex och relationer i grupp.

Varför behövs sexualupplysning i det här sammanhanget?

– Om man lever i en riskfylld miljö och är omgiven av våld, droger och missbruk så är det också vanligt att man tar sexuella risker. Det märks på de frågor vi får, det är vanligare än annars med frågor om oönskade graviditeter och abort. Först kanske folk har en attityd av att de redan kan allt, men när man skrapar lite på ytan så blir det tydligt att kunskapsnivån är låg vad gäller ren fakta – däremot har många egna erfarenheter

“Jag kommer tänka mer på hur man kan bli gravid. Hur säker och noga man måste tänka på att vara och så vidare. Att någon kan bli gravid om man drar ut den. Folk behöver lära sig mer om oplanerade graviditeter, hur man kan göra för att slippa... Ni berättar saker man behöver veta, och som man inte kommer ihåg från skolan”.

“Jag hörde att det skulle några komma några 'kondomexperter' och tänkte att 'vad är det här, varför ska vi snacka om det' - men det var sjukt intressant, tiden bara flög iväg”

“Jag uppskattar verkligen att ni kommer hit och hämtar ut oss. Jag har lärt mig mycket, saker som jag nu har i huvudet”

“Bra att få höra olika frågor som andra har som jag själv inte har tänkt på. Då lär man sig också. Det har varit lätt att ställa frågor och vi har fått bra svar. Sedan är det svårt för vissa som inte kan språket. Ibland kan de varken svenska eller engelska. Det har varit svårt för dem.”

som de delar med sig av. Det finns ett glapp mellan att man kanske har haft mycket sex, men inte har så mycket kunskap.

Vad vet ni om de personer ni träffar?

– Vi vet aldrig vad de sitter inne för, och är noga med att inte gå dit för att träffa “kriminella”. Vår inställning är att vi ska träffa unga killar som är i behov av sexualupplysning, och att vi är där för deras skull. Det vi vet är att de vi träffar på just det här häktet inte är misstänkta för sexualbrott.

Vilka ämnen vill deltagarna ta upp?

– Det är väldigt mycket fakta, mer än diskussioner om värderingar, och många använder sig själva som exempel. Det kan handla om könssjukdomar, särskilt hiv – där kunskapen är låg. Många tror att de smittar mycket lättare än det faktiskt gör.

Vilka krav ställer det här på sexualupplysarna?

– Det vi har sagt är att man ska ha erfarenhet av att jobba med killgrupper och maskulinitetsfrågor, och ha varit med ett tag – det är trots allt en ganska knepig miljö. Men vi har aldrig upplevt några hotfulla situationer.

Vad blir nästa steg i projektet?

– Projektet har nu fått mer stöd från kriminalvården, vilket innebär att vi nu har börjat träffa restriktionsklienter, samt har utökad till att möta intagna även på anstalterna i Luleå och Haparanda.

FAKTA: RFSU INSIDAN

Sedan 2014 har RFSU ett pågående samarbete med Ungdomsenheten på Sollentuna häkte i samtal om sexualitet, normer och sexuella gränser. Efter beviljade statsbidrag utökades verksamheten 2016 till att bli mer regelbunden och att även inkludera regelbundna besök på Anstalten Täbys ungdoms-avdelning. Sammanlagt 23 stycken samtals-tillfällen genomfördes på Anstalten Täby och Sollentuna häkte under 2016.

Syftet med träffarna är att ge de frihetsberövade den kunskap kring sex och samlevnad de ofta saknar, samt erbjuda ett forum för samtal kring ämnet. I samtalen lyfts olika teman, så som säkrare sex och könssjukdomar, ömsesidighet och sexuella gränser, maskulinitet och normer kring sexualitet. Målet är att förebygga sexuell ohälsa samt ge de unga bättre verktyg för att efter frigivning kunna ta sunda beslut som påverkar både dem själv och andra i deras närhet. När en klient lämnar anstalten/häktet får den med sig en särskild framtagna RFSU-box innehållande information, kondomer och glidmedel.

UR RFSU:S UTBILDNINGAR 2016

VAR?

Halmö
Vansbro
Örebro
Linköping
Falun
Gävle
Kungsbacka
Helsingborg
Jönköping
Oslo
Huskvarna
Göteborg
Karlstad
Visby

VAD?

Unga och sexuell hälsa
!wofpubp-sh7
Vill du?
Sexualitet och hiv
Sexualitet i klinisk verksamhet
Att prata sexualitet
Sex i gräzonen
Sexuellt våld
Fittfakta
Sex, språk och språkets makt
Sexualitet och Migration
Sexologi för psykologer

VILKA?

Janejejsouwfg
Seniorer
Personal på HVB hem
Ungdomsmottagningspersonal
RFSU-informatörer
Psykologstudenter
Socialtjänsten
Vuxenskolan
Barnmorskor

KÅDISKOLLEN

Kådiskollen är ett samarbete mellan RFSU AB och RFSU som genomförs ungefär varannat år. 2016 arbetade vi med Kådiskollen på ett nytt sätt, och delade upp det i flera olika pressmeddelanden från maj till oktober, vilket gav större genomslag än tidigare år. Som exempel kan nämnas medverkan vid flera tillfällen i SVT Rapport.

Bland årets teman fanns kondomanvändning, sexuell nöjdhet, fejkade orgasmer, digital dejting och appar, sexuell självkänsla och sexuella fantasier.

Kådiskollen i siffror:

Antal genomslag, online: **209 artiklar**

Antal genomslag, print: **108 artiklar**

Totalt antal genomslag: **317 artiklar**

VETENSKAPLIG KONFERENS OM SEXUALITET

The Society for the Scientific Study of Sexuality (SSSS) är en internationell organisation med sin bas i USA. SSSS samlar forskare, pedagoger och sexualupplysare och arrangerar varje år en större konferens, som i år hölls i Phoenix, Arizona. RFSU närvarade för fjärde året i rad och presenterade "Vill du?"- materialet och praktikan Trans och sex.

Det är en konferens som presenterar ny forskning och kunskap på ett lättillgängligt sätt och ofta ger konkreta och användbara uppslag för RFSU, exempelvis till artiklar i tidningen Metro och RFSU:s Sexpodden. Bland de mest intressanta föredragen i år berörde ämnen som porr, samtycke, förutsättningar för frihetsberövade personer, kvinnor och analsex, betydelsen av transpersoners egenorganisering och hur forskare kan nå ut bättre via medier med korrekt fakta.

"SEX, VÅLD OCH SKOLBIO"

RFSU deltog på Svenska Filminstitutets skolbiodagsturné "Sex, våld och skolbio", som var en inspirationsdag om att våga berätta de svåra historierna, och om barns och ungas behov av att prata med vuxna om dem. Under rubriken "Sex på schemat – så funkar det" presenterade RFSU "Vill du?"-filmerna för att visa hur vi kunskap och känsla är viktigt när vi pratar om ungas erfarenheter, ömsesidighet, samspel, maskulinitet och gränser. På fem olika orter spridda över landet träffade RFSU sammanlagt 600 personer som på olika sätt arbetar med unga och film, främst lärare.

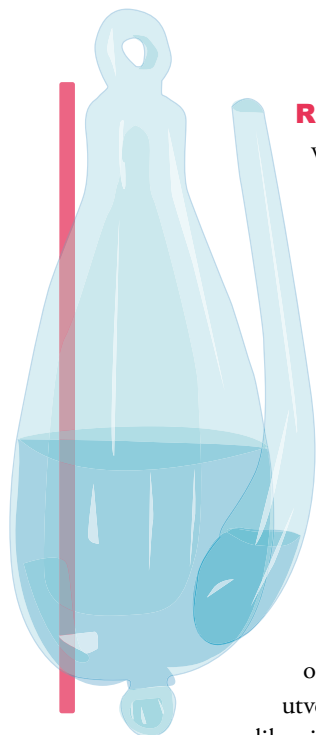
FÖRELÄSNINGAR OCH KURSER

RFSU anlitas varje år för att hålla föreläsningar för personal inom olika yrkeskategorier, som lärare, elevhälsopersonal, ungdomsmottagningspersonal, socialtjänst, vårdpersonal, anställda på HVB-hem och andra. Föreläsningar ges även på utbildningar, som psykolog- och och barnmorskeprogrammet. RFSU anordnar också egna föreläsningar, seminarier och kurser.

Under 2016 föreläste expert från RFSU:s förbundskansli för runt 2 500 personer runt om i landet.

Framsteg – men ojämlikheten består

RFSU:s kartläggning visar att variationerna över landet fortfarande är stora när det gäller utbud och kostnader kring preventivmedel.

Rätten till preventivmedel har varit en av RFSU:s kärnfrågor ända sedan organisationen bildades 1933. RFSU har sedan 2010 gett ut rapporten Sverigebarometern – Hur bra är ditt län på sexualpolitik, vård och hälsa. Syftet med Sverigebarometern är att kartlägga och jämföra Sveriges regioner och landsting inom en rad sexualpolitiska vårdområden. Genom att belysa vissa parametrar vill RFSU bland annat synliggöra vikten av sexualpolitiska beslut. Sverigebarometern visar på brister och behov i syfte att påverka utvecklingen mot en jämlik vård på lika villkor för hela befolkningen. Sex är folkhälsa, sex är välfärd och sex är politik.

I RFSU:s Sverigebarometer 2016 har RFSU gått igenom hur förutsättningarna ser ut för tillgången till preventivmedel i Sverige. Granskningen visar flera framsteg inom preventivmedelsområdet. Men det är även tydligt att ojämlikheten mellan landstingen är stor.

För att ge en så komplett bild som möjligt av det dagsaktuella läget och det spektrum av metoder som finns, från akuta till permanenta, fokuserar rapporten på fyra områden relaterade till preventivmedel: preventivmedelssubvention, akut p-piller, sterilisering och kondomer.

Samtliga landsting har i dag subventionerat preventivmedel upp till 26 år. Däremot varierar kostnaderna – från gratis till 200 kr per år samt vilka preparat och metoder som ingår, från hela sortimentet till det som begränsas av vad som ingår i högkostnadsskyddet.

Från och med den 1 januari 2017 subventionerar staten preventivmedel för unga upp till 21 år.

RFSU vill att akuta preventivmetoder ska vara gratis och finnas nära till hands. I den här rapporten har vi i fokuserat på akut p-piller, och har frågat alla landsting om de subventionerar akut p-piller, var de i så fall finns tillgängliga, vilken kostnad de har och för vilka åldersgrupper de subventioneras. Sammanställningen visar att många landsting inte har någon enhetlig subvention för akut p-piller. Det är upp till varje mottagning att sätta riktlinjer för hur de delas ut. I de allra flesta landsting finns möjligheten att hämta ut akut p-piller gratis vid behov på ungdomsmottagningar, barnmorskemottagningar, gynekologmottagningar och kvinnokliniker.

Vår undersökning visar att de ekonomiska förutsättningarna för sterilisering varierar kraftigt mellan landstingen, allt från patientavgift på några hundra kronor upp till 12 000 kronor. Dessutom skiljer sig tillgång och avgifter mellan kvinnor och män åt, vilket enligt RFSU är oacceptabelt. Det har dock skett förbättringar sedan vår senaste kartläggning – nu har Kalmar läns landsting infört patientavgift.

PREVENTIVMEDEL 2016
EN DEL AV RFSU's
SVERIGEBAROMETER

Vårdvägran – en ny strategi

Under 2016 gick debatten om vårdvägran het i Sverige, med fokus på en konflikt mellan en barnmorska och region Jönköping. Men fallet kan också ses som en del av en ny strategi från abortmotståndare. RFSU:s sakkunniga Sara Bäckström och Ingrid Frisk reder ut begreppen.

Vad handlar frågan om?

Barnmorskan Ellinor Grimmark har stämt region Jönköping för att de inte anställt henne som barnmorska sedan hon vägrat utföra moment som hon anser innebär ett ”utsläckande av liv”. Region Jönköping svarar att de inte kan anställa en person som inte kan utföra samtliga moment som ingår i tjänsten som barnmorska på deras kliniker. De anser inte att de har diskriminerat henne. Det finns även liknande fall som drivs i det svenska rättssystemet.

Vad är det hon inte vill göra?

Barnmorskan uppger att hon av samvets skull och religiösa skäl inte kan medverka vid några ingrepp som syftar till att framkalla abort, att sätta in kopparspiral eller att dela ut akut p-piller. Hon uppger att det hon kan göra är att möta abortsökande patienter och även ge övrig vård i samband med aborter.

RFSU menar att barnmorskorna i de aktuella fallen helt enkelt vårdvägrar till centrala delar av yrket. En barnmorska som inte kan ge en allsidig information om abort och preventivmedel ska inte möta abortpatienter. De arbetsuppgifter som barnmorskorna uppger att de kan sköta, som att duscha patienter, är av sådan karaktär att de ofta utförs av undersköterskor, inte barnmorskor.

Har vi rätt till ”samvetsfrihet” i svensk sjukvård?

Nej. När den svenska abortlagen infördes valdes möjligheten bort att skriva in en rätt till ”samvetsfrihet”, och i förarbetet skrivs om detta att verksamheten ska organiseras så att personer som har samvetsbetänkligheter inte ska knytas till abortverksamheten, utifrån omsorg av kvinnan. Frågan om samvetsfrihet har prövats flera gånger i riksdagen och det finns ett brett stöd både för nuvarande abortlagstiftning och för att samvetsfrihet inte ska införas

Det finns enligt artikel 9 i Europakonventionen för mänskliga rättigheter (EKMR) en rätt till religion och samvete. En stat får dock inskränka rätten att utöva religion eller samvete i lag, om det anses nödvändigt för att värna andra viktiga intressen. Här har länder en förhållandevis bred bedömningsmarginal. Sverige

har viktat den enskildes rätt till samvete mot en fungerande och patientsäker hälso- och sjukvård. RFSU menar vidare att det klart och tydligt framgår i en barnmorskans kompetensbeskrivning att abort ingår som en central del. Vården måste organiseras utifrån den abortsökandes perspektiv, inte personalens. Detta perspektiv är tydligt i patientsäkerhetslagen.

Vilka argument anförs för vårdvägran?

Barnmorskan och hennes jurister fokuserar på att man enligt EKMR har rätt till åsiktsfrihet, religionsfrihet, samvetsfrihet och rätt till att inte bli diskriminerad – och att man med hänvisning till den samvetsfriheten inte ska tvingas medverka till åtgärder som innebär en abort. De menar att barnmorskans mänskliga rättigheter har kränkts när hon nekats anställning på grund av att hon inte vill eller anser sig oförmögen att utföra abortvård med hänvisning till sitt samvete.

Och varför håller inte de argumenten, enligt RFSU?

Ett land kan göra inskränkningar i rätten att utöva sin åsikt, religion eller samvetsfrihet, om det krockar med ett annat viktigt intresse för samhället och den inskränkningen har stöd i lagen. I de här fallen är rätten till tillgänglig och patientsäker abortvård överordnad. Den svenska abortlagen innehåller ingen möjlighet till vårdvägran. Ingen kan tvingas att medverka vid abortingrepp, men en person som inte kan tänka sig att utföra abort ska inte utbildas till ett yrke där abort är en central del.

Kan man se det här som en större fråga?

Enligt RFSU handlar målet om en ny strategi från abortmotståndare, där man riktat in sig på att driva lokala fall som juridiska processer. Det har framkommit att barnmorskans fall subventioneras av Alliance Defending Freedom (ADF), en internationell organisation som vill totalförbjuda aborter. Det finns flera parallella fall med barnmorskor som stämt landsting för att de nekats anställning, där fallen drivs av samma jurister, som finansieras och stöds av ADF. Samtligas uttryckliga mål är att driva målet i Europadomstolen.

Vad skulle en öppning för samvetsklausuler innebära?

I förlängningen riskerar det att minska tillgängligheten och kvaliteten på abortvård, vilket blivit fallet i andra länder, som Italien och Polen.

HIV I FOKUS

Anslagen i fara?

I regeringens budgetproposition hösten 2016 framgick det att staten inte längre kommer att fördela anslag till kommuner och landsting för hiv/STI-prevention. Ett oväntat besked för både frivilligorganisationer och myndigheter. I möten med folkhälsoministern, riksdagens socialutskott och företrädare för Miljöpartiet uttryckte RFSU oro för denna hastiga förändring och samlade mer information. RFSU hade även en tät kontakt med Folkhälsomyndigheten och inledde ett arbete med berörda lokalföreningar i Uppsala, Stockholm, Göteborg och Malmö, då dessa eventuellt skulle komma att drabbas av nedskärningar.

Antirasistisk hivprevention

Syftet med projektet är att motverka diskriminerande strukturer inom hivpreventionen. Det ägs av RFSU Göteborg men drivs i samarbete med RFSL Göteborg, Positiva Gruppen Väst, Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa (VGR) och Social Utveckling (Göteborgs Stad). Bakgrunden är brister inom den hivpreventiva verksamheten och svårigheterna med att nå målgruppen nyanlända och andra med utländsk bakgrund, något som är allvarligt ur ett rättighetsperspektiv. Ofta läggs problemet på målgruppen med argument kopplade till kultur och etnicitet. Med en vilja att bryta detta formulerades ett gemensamt treårigt projekt som istället skulle arbeta fokuserat med antirasism och kunskapsinhämtning om målgruppen. På detta sätt skulle fokus hamna på den egna verksamheten och på exkluderande normer. Projektet innefattar bland annat kartläggning, förändringsarbete och kompetensutveckling, allt med syftet att göra verksamheterna mer inkluderande och tillgängliga för människor som riskerar att utsättas för rasism.

Under 2016 har projektgruppen träffats vid sex tillfällen. I januari hölls två utbildningar, en grundutbildning i antirasism och vithetsnormer för personal och aktiva i projektorganisationerna och en fördjupande heldag med syftet att landa i en gemensam hållning för de fem projektorganisationerna kring vilka begrepp vi ska använda inom våra verksamheter. Utkomsten av dagen skulle sedan ligga till grund för arbetet med en lathund.

Genomlysningen syftar till att analysera organisationernas hivpreventiva verksamheter för att identifiera hur dessa kan utvecklas för att bli tillgängliga utifrån ett antirasistiskt och rättighetsbaserat perspektiv. Efter en förankringsdag i september gick en enkät ut till alla projektorganisationer, och under hösten har det även genomförts gruppintervjuer.

Inom projektet har det under 2016 pågått ett arbete med en kartläggning som har som syfte att ta reda på vad människor som är nya i Sverige anser om den information de nåtts av om sexuell hälsa. Den är nu sammanställd och arbetet med presentation av resultatet pågår.

Satsning på information

Under 2016 fick RFSU projektmedel för att genomföra insatser kopplat till den nationella informationsinsatsen "Hiv idag är inte som igår". Vi tog fram en hivtestningsfilm där vi hade rekryterat personer från vår klinik att delta för att berätta om sina personliga erfarenheter kring testning. Vi tog också fram en film som beskriver hur ett hivtest går till.

Vi samarbetade även med LAFA, Positiva Gruppen, Karolinska sjukhuset, Noaks Ark och RFSU Stockholm i och med att vi åkte ut till skolor i Stockholm och höll föreläsningar om att leva med hiv, samt om sexualitet och prevention. Vi fick även tidningen Metro att fokusera på hiv till utgåvan på världsaidsdagen, den 1 december.

I USA har abortmotståndare funnit att juridiska processer på lokal nivå är ett nytt framgångsrecept för att begränsa rätten och tillgången till abort, medan till exempel aktivism med plakat med blodiga foster inte har påverkat frågan i deras riktning. Här syns en demonstration för aborträtten i Washington i juni 2016. Foto: jordanuhl7

Barnmorskefallet – detta har hänt

Hösten 2015 förlorade barnmorskan Ellinor Grimmark i tingsrätten, och i januari 2016 meddelade hovrätten att de inte skulle ta upp fallet, utan hänvisade istället till Arbetsdomstolen (AD). I maj 2016 beviljade AD prövningstillstånd i fallet, som gick upp kommande vinter. I april 2017 slog AD fast att Grimmark inte blev diskriminerad när hon blev nekad arbete som barnmorska. Det betyder att hon fick nej i sista svenska instans, och hon meddelade därpå att hon kommer att försöka ta frågan vidare till Europadomstolen.

Det som Europadomstolen i så fall ska bedöma är om den svenska lagstiftningen till fullo ger skydd för rätten att utöva sin religion och ha ett samvete och hur långt den rätten sträcker sig i relation till statens rätt att göra inskränkningar till förmån för andra värden.

Läs mer

På rfsu.se finns information, debattartiklar och länksamlingar om värdvägran och om abortfrågan mer generellt.

I Ottar 2/2014 finns en av de första svenska artiklarna om det nya abortmotståndet i Sverige, och frågan bevakas kontinuerligt på ottar.se. I januari 2017 gjorde Ekot en granskning av kopplingen mellan Ellinor Grimmarks fall och ADF.

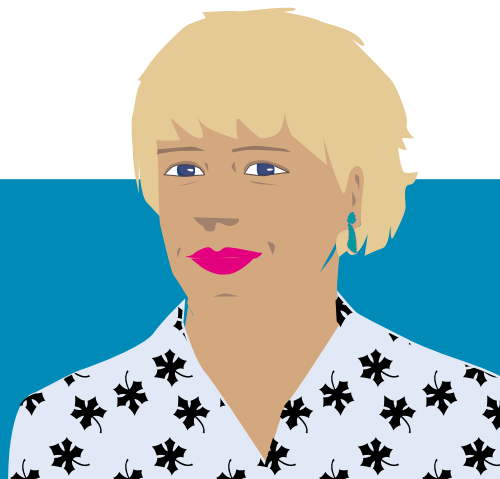
Kompetensbeskrivning för barnmorskor finns på barnmorskeforbundet.se

Socialstyrelsens uppföljning och utvärderingsdokument "Medicinska aborter, fördelning av arbetsuppgifter – praxis och regelverk" från 2008 som förtydligar ansvar och arbetsfördelning vid medicinsk abort, och som tydliggör barnmorskans roll utöver det som är stadgat i abortlagen.

Patient- och patientsäkerhetslagen finns på riksdagen.se

Rekordnöjda patienter på RFSU-kliniken

* ”Väldigt respekt- och förtroendeingivande att min behandling får fortgå eftersom det är helt nödvändigt. Terapeuten och RFSU behandlar mig medmänskligt och vänligt. Även att ta prov för könssjukdomar har skötts väldigt bra.”

RFSU-kliniken får fantastiska lovord av sina besökare i den senaste patientundersökningen. Andelen som är nöjda med med mottagandet närmar sig 100 procent.

– **Jag tror att** det är vårt sätt att möta och se hela människan och varje individs unika behov som är framgångsrikt, säger Eva Marie Sundberg, verksamhetschef RFSU-kliniken.

Hösten 2016 genomförde RFSU-kliniken, som är en öppenvårdsmottagning för sexologiska frågor och problem, en patientenkät för att undersöka besökarnas upplevelse av tillgänglighet, bemötande, information, delaktighet och nytta. Resultatet visar på en mycket hög grad av nöjdhet. Frågorna i enkäten som rör bemötande och vård får fantastiska resultat.

– Det är viktigt och nödvändigt för oss att inte bara tro, utan verkligen veta, att vår verksamhet håller hög nivå. Våra resultat är outstanding och ett resultat av en strävan efter kvalitet i varje enskilt moment under patientens kontakt med oss, säger Eva Marie Sundberg.

Hon nämner vidare klinikens höga medvetenhet om vikten av att möta och se varje individs behov som grunden till att patienterna är så nöjda.

– Vår personal har en mix av kunskap, engagemang, lyhördhet och vana att prata om frågor som kan kännas intima. Sexualiteten berör många olika delar i en människas liv. Kropp, psyke, funktion, relation, förmåga, etc. Därför är en helhetssyn så viktig. Vi möter patienterna på ett respektfullt sätt och har möjlighet att

503

av 562 enkäter besvarades, vilket ger en svarsfrekvens på 89,5 procent.

utforma den vård som den enskilda patienten är i behov av.

– En annan del av framgången är det kluster vi bildar tillsammans med RFSU-förbundet som finns i samma hus. Kunskapsutbyte, diskussion och fortbildning på alla nivåer bidrar till kompetenshöjning. Att få arbeta i en atmosfär där frågor kring sexualitet kan röra allt från ett enskilt möte med en patient till globalt påverkansarbete skapar ett mervärde på många plan, avslutar Eva Marie Sundberg.

100

procent av dem som besökt psykoterapeut var mycket nöjda eller nöjda med mottagandet.

98

procent av dem som besökt barnmorska, sjuksköterska eller läkare var mycket nöjda eller nöjda med mottagandet.

99

procent uppgav att de förstod den information de fick, kände sig delaktiga, och fick hjälp med det som föranlett kontakten.

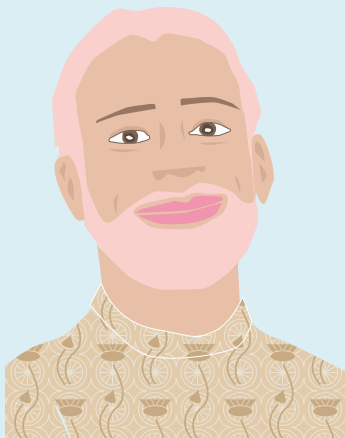
* **”Tacksam och glad för hjälpen, lätt att känna tillit till organisationen och terapeuten.”**

* **”The doctor made sure I knew I could ask questions any time”.**

* **”Det är alltid ett så otroligt fint bemötande här! Tydligt, rakt men med värme och utan värdering och dömande.”**

* **”Mycket bra bemötande, bra lokaler, info och lätt att boka via vårdkontakter.”**

* **”Väldigt öppet och icke-ifrågasättande. Hon jag pratade med fångade dessutom upp en sak om mig och gav mig kontaktinfo för att ev få hjälp och prata med någon.”**

FAKTA/ PATIENTENKÄT VID RFSU-KLINIKEN

Inom ramen för ett vårdavtal med Stockholms läns landsting bedriver RFSU-kliniken patientarbete som omfattar sexualmedicin i öppenvård, inklusive smittspårning samt konsultation och behandling av sexuella frågor och problem.

Att inhämta synpunkter och få återkoppling från de patienter vi möter är viktigt för att kunna utvärdera och utveckla verksamheten ur ett patientperspektiv. Mot denna bakgrund genomförde RFSU-kliniken under perioden september-oktober 2016 en patientenkät där vi ställde frågor om hur patienten upplevt kontakten.

För att få ett representativt urval önskade vi samla in svar från 450 patienter som besökt barnmorska/sjuksköterska eller läkare och 50 svar från besökare till psykoterapeuterna. Det motsvarar drygt fem procent av patientunderlaget i respektive verksamhetsgren under ett år. Nytt för detta år är att enkäten nu även finns på engelska.

Målet med enkäten var att få kunskap om hur patienterna upplever tillgänglighet, bemötande, information, delaktighet och nytta. Vi ställde också frågor om orsaken till kontakten med oss, hur patienten fick kännedom om RFSU-kliniken och om vart patienten hade vänt sig om det inte varit möjligt att komma till oss. Vi frågade om graden av nöjdhet med besökets olika delar såsom tidsbokning, mottagandet i receptionen och av barnmorska, läkare eller psykoterapeut. För att kunna identifiera eventuella skillnader i svar mellan olika grupper ombads patienten uppge kön och ålder samt, vid besök på den medicinska sidan, även kön på sexpartner/sexpartners. Den sista frågan tillkom utifrån att vi ville följa upp nöjdheten med vården och bemötandet ur ett hbtq-perspektiv.

* Kommentarer från psykoterapipatienter.
* Kommentarer från patienter som besökt barnmorska, sjuksköterska eller läkare.

* **”Jag är verkligen nöjd med mottagandet. Känner att mina svårigheter tas på allvar.”**

* **”Har bara känt mig välkommen och avslappnad, nästan överraskad hur bra det känns.”**

Debatt:

Vården missar de våldtagna männen

Män som utsatts för sexuella övergrepp får inte rätt vård – i många fall saknas kunskap om sexualbrottsoffer. Vården måste i varje län kunna erbjuda både fysisk och psykologisk hjälp, skriver Maria Andersson, Inger Björklund och Suzanna Boman, RFSU.

Manliga offer för sexuella övergrepp är en osynlig grupp där vården ofta saknar rutiner för omhändertagande. Tystnaden kring att män kan vara utsatta för sexuella övergrepp bidrar också till att de inte söker vård. Först på senare år har man börjat undersöka mäns utsatthet för sexuella övergrepp. När man utvecklar frågandet kring män och utsatthet ökar siffrorna på antalet utsatta vilket tyder på att det finns ett stort mörkertal.

I vår nya studie ”Män utsatta för sexuella övergrepp” från RFSU-kliniken konstaterar vi att det finns flera skäl till att pojkar och män som varit utsatta för övergrepp inte berättar. Det viktiga arbetet som gjorts med fokus på kvinnliga offer för sexuella övergrepp har banat väg för att erkänna mäns utsatthet. Erfarenheter av detta arbete är på många sätt överförbart i arbetet med män som offer, men det finns områden som ändå skiljer sig och som är viktiga att reflektera över. Det handlar framförallt om olika frågor kring manlig och sexuell identitet men även om skammen. Vår erfarenhet är att skammen hos de män vi mött berört fler dimensioner av deras identitet och därför gripit djupt in i självbilden. Vi har förstått detta bland annat som en konsekvens av rådande maskulinitetsnormer. Oavsett om övergreppet har skett i unga år eller i vuxen ålder har det på olika sätt skakat grundvalen i den egna inre upplevelsen av manlig identitet.

Synen på manlighet och den manliga sexualiteten har blivit alltmer flerdimensionell. Men det finns fortfarande många myter kring utsatta män. Att män inte kan våldtas är en vanlig föreställning. Bilden av mannen som den starka, handlingskraftiga som alltid är villig till sex gör det svårt att tänka att en man kan vara utsatt. Antaganden om homosexualitet, bilden av

att det bara är män som är förövare och föreställningen att alla män som utsatts är presumtiva förövare innebär att män också får brottas inte bara med konsekvenserna av övergreppet utan också med omgivningens fantasier. En studie från Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK, 2014) visar att 20 procent av svenska kvinnor och 5 procent av svenska män någon gång under livet utsatts för ett sexuellt övergrepp som inneburit våld eller hot om våld, tvingats till samlag, försök till samlag eller liknande. Det betyder att i hela Sveriges befolkning i åldern 18 och 74 år finns dessa erfarenheter hos cirka 670 000 kvinnor och cirka 170 000 män.

När någon utsatts för ett sexuellt övergrepp är det viktigt att få ett akut omhändertagande såväl medicinskt som psykologiskt. För kvinnliga offer är den gynekologiska specialiteten självklar, men de andrologiska mottagningarna är mycket få. Ofta slussas män till kirurgkliniken och där saknas i de flesta fall kunskap om sexualbrottsoffer. Risken är då att man fokuserar på fysiska skador och förbiser traumats psykiska konsekvenser. Vården behöver kunna erbjuda kristerapi i ett akut skede men också psykoterapeutisk behandling senare i livet om övergreppet då blir mer möjligt att närma sig. Undersökningar visar samstämmigt att män med erfarenhet av sexuella övergrepp lider av somatisering, depression och posttraumatisk stress i hög omfattning.

Vården måste ha resurser och kunskap för att möta personer utsatta för sexuella övergrepp oavsett kön! Vården behöver i varje län kunna erbjuda både ett fysiskt och psykologiskt omhändertagande såväl i ett akut som i ett senare skede efter ett sexuellt övergrepp!

Maria Andersson
generalsekreterare för RFSU

Inger Björklund
Suzanna Boman
psykoterapeuter vid RFSU-kliniken

Debattartikel publicerad på Svd Brännpunkt 2016-09-30

Läs rapporten ”Män utsatta för sexuella övergrepp” på rfsu.se

TRE FRÅGOR TILL...

...**Niklas Envall**, barnmorska på RFSU-kliniken och doktorand vid Institutionen för kvinnors och barns hälsa på Karolinska Universitetssjukhuset.

Vad är det du undersöker i din forskning?

– Jag tittar på hur olika arbetssätt hos vårdpersonal kan få fler att välja så kallade långverkande preventivmedel, som spiral och p-stav, som är mer effektiva i att förhindra önskad graviditet och även förknippade med högre nöjdhet hos användarna. Det senare är viktigt – alla preventivmedel har biverkningar och långverkande metodens biverkningar är färre, eller åtminstone lättare att stå ut med.

Vad är det som avgör om folk väljer de här metoderna?

– Tillgänglighet är det första, om det är tre veckors väntetid på din mottagning så väljer du troligen en annan metod. Man måste också ställa frågan – när vi på RFSU-kliniken började erbjuda kopparspiral som akut preventivmetod så var det många som tackade ja på en gång. Det handlar helt enkelt om ett ställningstagande hos vårdgivaren att faktiskt erbjuda den mest effektiva metoden.

Kan folk vara rädda för att sätta in spiral eller p-stav?

– Det blir allt vanligare att folk använder långverkande preventivmedel, men okunskapen är fortfarande stor. En ganska stor del av besöken går till till att reda ut olika missförstånd.

Besöksorsaker

STI-provtagning
 Preventivmedelsrådgivning
 Dagen-efter piller/kopparspiral
 Gravitetstest
 Frågor om kropp och sexualitet
 Erektionsproblem
 Smärta vid sex
 Sexuell tvångsmässighet
 Sexuellt våld
 Rädsla för egna fantasier
 Bristande lust
 Sexuella identitetsfrågor
 Sexuella problem och funktionsstörningar till följd av sjukdom och/eller medicinering

Antal besökare

11 088**Andel besök hos olika yrkesgrupper**Barnmorska/sjuksk. **83 %**Psykiaterapeut **12 %**Läkare **6 %**

2000 personer
fick telefonrådgivning
hos barnmorska

700 personer
fick telefonrådgivning
hos psykiaterapeut

45 timmar
telefonrådgivning reserverades
för målgruppen 50+

Uppskattningsvis **40 %** av klinikens patienter har utländsk bakgrund. Det handlar både om personer som bor varaktigt i Sverige och om dem som är på tillfälligt besök.

Preventivmedel

13 500 kondomer delades ut
3 780 p-pillerrecept skrevs ut
150 personer fick kopparspiral
44 personer fick p-plåster
15 personer fick p-spruta
918 personer fick p-ring
45 personer fick pessar
93 personer fick p-stav
105 personer fick akut-p-piller

1 925

smittspårningsuppdrag genomfördes

STI-provtagning

Infektion	Antal prov	Antal positiva
Klamydia	10 767	819
Gonorré	7 530	32
Hiv	5 531	0
Syfilis	3 987	14
Mycoplasma genitalum	2 811	258
Hepatit B	2 033	5

**Antal klagomål
i Patientnämnden**

0

RFSU och Metro

RFSU har sedan april 2016 ett samarbete med tidningen Metro, där RFSU står bakom en sida innehåll i papperstidningen, varje onsdag under titeln "Sex&Liv".

Under sommarmånaderna kom Metro ut två gånger med tjockare nummer och båda gångerna var RFSU med på samma sätt. Dessutom publiceras texterna på Metros webb.

Upplägget är att RFSU finns med sina upplysare eller dem som arbetar på kliniken med namn och bild i höger spalt, och till detta finns en artikel med information kring allt som är intressant ur sexualupplysningssynpunkt.

De som stått bakom artiklarna är Pelle Ullholm och Suzann Larsdotter, sakkunniga inom sexualupplysning, Salar Shalmashi, leg. psykoterapeut och Åsa Enervik, barnmorska. Journalisten Ana Udovic har projektlett, redigerat eller skrivit texterna och gjort research. Ofta har RFSU:s grafiska kommunikatör Eva Fallström stått för illustrationerna.

Samarbetet har fungerat bra är tänkt att fortsätta även under 2017.

MEST LÄST UNDER 2016

- 6 saker alla borde veta om aborter
- Så vet du om du kan leva i ett öppet förhållande
- Så pratar du med barn om sexualitet och rätten att säga nej
- Det här kan smärtan i ditt underliv bero på och så kan du slippa den
- Flirtskola för vuxna
- Könnsjukdomar du kan få vid oralsex
- 6 saker du borde veta om klitoris
- När penetrationssex gör ont
- Därför vågar inte killar fråga om sex
- Så många sexpartners har svenskarna haft

metro

Sex saker alla borde veta om abort

I Sverige är aborten fri sedan drygt 40 år tillbaka. Kvinnor har rätt att göra abort utan att behöva motivera varför. De ska heller inte ifrågasättas i sitt beslut. Men känslorna svallar kring abort och det sprids en hel del osanna påståenden. Därför kommer här upplysning.

Text: Åsa Enervik

Med fri abort kan vi förutsätta att de barn som föds är välkomna. Dessutom är det en hälsofråga: Att själv bestämma över om och när man vill ha barn främjar en god hälsa både psykiskt och fysiskt. Men abort väcker känslor och är kringgärdat av en hel del okunskap. Så låt oss titta närmare på vad som egentligen stämmer i frågan om abort.

Abort gör dig inte steril

1 Att göra abort är inte farligt. Det är ovanligt med allvarliga komplikationer efter abort. Risken för att inte kunna bli gravid igen efter en abort är mycket liten. De vanligaste komplikationerna som kan uppstå är blödningar och infektioner. Man får information om hur man kan göra för att undvika komplikationer efter aborten.

Abort behöver inte ge ett trauma

2 Studier (senast från Umeå universitet) visar att de flesta känner att de fattat ett ansvarsfullt beslut. Även om de upplevt det som en smärtsam nödvändighet känner de en lättnad efter aborten. Det är inte detsamma som att abort är ett enkelt beslut, det tar inte bort det faktum att man kan ha motstridiga tankar och känslor. Alla som gör abort ska erbjudas möjlighet till samtalskontakt inför och efter aborten – detsamma gäller eventuell partner. ➤

**Tips! Läs mer om aborter här:
rfsu.se umo.se 1177.se**

NÅGRA AV ÅRETS ÄMNER:

- Så lika är könen
- Penetrationshelvetet
- Så pratar du med din tonåring om sex
- Så får du en bättre relation
- Säg adjö till slampan
- Sexlusten är mer lik än olik
- Myten om G-punkten
- Att vara den som lämnar relationen

**Läs mer om
vårdvägran
på sidan 30.**

➔ Akut p-piller och abort är helt olika saker

3 Det finns en föreställning om att abort och akut p-piller är samma sak, vilket inte alls stämmer. Vad ett akut p-piller gör är att det skjuter fram eller förhindrar ägglossning. Om ett ägg redan skulle vara befruktat så avbryter inte ett akut p-piller graviditeten.

Förbud minskar inte antalet aborter

4 Det finns de som tror att ett abortförbud skulle minska antalet aborter. Men ser vi på abort ur ett globalt perspektiv så vet vi att antalet aborter inte minskar. Aborter görs ändå, men då är de olagliga, osäkra och farliga.

Abort används inte i stället för preventivmedel

5 Det finns lika många skäl till abort som det finns aborter. Man kan säga att vi har de aborter som behövs. Abort är inget vi tar till i stället för preventivmedel utan fungerar mer som en slags back-up, när preventivmetoden inte verkade eller när sexet blev oskyddat. Enligt Läkartidningen hade två tredjedelar av dem som sökt abortvård använt preventivmedel. Dock kan larmrapporter om risker med preventivmedel skapa en oro och rädsla för preventivmedel som kan ligga bakom en del oönskade graviditeter och aborter.

Att som barnmorska vägra abortvård är olagligt

6 Så kallad samvetsfrihet tillämpas inte i vården i Sverige. Patientens rätt till abort skyddas av lagen och det kommer före enskilda medarbetares vilja att villkora sina arbetsuppgifter. Enligt en dom nyligen i Nyköpings tingsrätt – där en barnmorska inte ville genomföra aborter på grund av sin kristna tro och därmed nekades anställning – var det rätt av landstinget att neka just eftersom patientens rätt går först.

Artikeln publicerades i Metro 16 november 2016 och är en del av samarbetet mellan tidningen och RFSU.

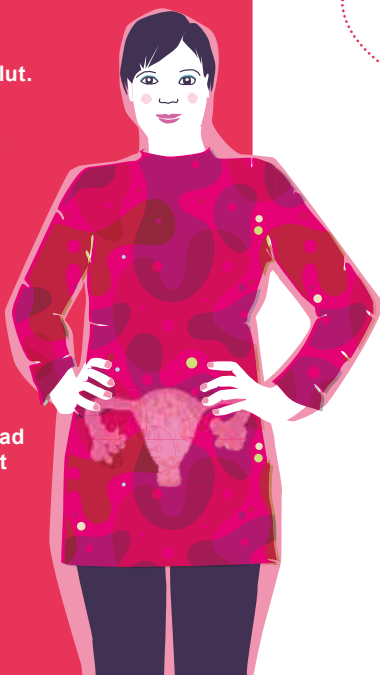
ABORT – SÅ SÄGER LAGEN

➔ Den abortlag vi har i dag trädde i kraft 1975. Lagen säger att alla kvinnor har rätt till abort fram till den artonde graviditetsveckans slut.

➔ Kvinnan behöver inte motivera varför hon vill göra abort och hon ska heller inte bli ifrågasatt i sitt beslut. Det gäller oavsett ålder och oavsett om hon är svensk medborgare eller inte.

➔ Efter graviditetsvecka 18 krävs tillstånd av Socialstyrelsens rättsliga råd. De är försvinnande få – de allra flesta aborter görs tidigt, före graviditetsvecka 9.

➔ I samband med besked om oönskad graviditet och ett eventuellt beslut om abort är det viktigt att prata med barnmorskan om vad som kan vara en lämplig preventivmetod. Ibland måste man testa flera innan man hittar rätt – men ge inte upp, det finns något för alla!

Med rätt att bestämma över sin egen kropp, sedan 1975.

SEXPODDEN – SVARAR PÅ DINA HEMLIGA FRÅGOR OM SEX

Suzann Larsdotter och Pelle Ullholm står för expertisen i RFSU:s podcast med sexualupplysning för vuxna. Under 2016 släpptes nio nya avsnitt.

GÄSTER UNDER ÅRET:

Anna Vnuk, dansare och regissör
Kristoffer Folkhammar, författare
Tiffany Kronlöf, sångare
Olof Wretling, komiker

SEXPODDEN I SIFFROR:

63 234 – så många lyssnade på avsnittet "Sexfantasierna som gör att du kommer" med Kristoffer Folkhammar

206 780 – antal lyssningar på Sexpoddens nya avsnitt under 2016

SEXPODDEN #27

ANNA VNUK SEXAR TILL DANSEN

SEXPODDEN #30

OLOF WRETLING TVÄTTAR BORT STÄMPELN

RUBRIKERNA:

Anna Vnuk sexar till dansen
Gravid och kåt
Sex efter förlossningen
Jag kommer för fort!
Sexfantasierna som gör att du kommer
Smygorgasmen på gymmet
Sexleksaker för män
Tiffany Kronlöf om fyllesext
Olof Wretling tvättar bort stämpeln

Tiffany Kronlöf: Varför frågar man så sällan såhär i ett one-night-stand: Jag känner inte dig eller dina sexuella preferenser. Men jag vill att du ska ha det nice och jag vill också ha det nice. Hur ska jag göra?

SEXPODDEN #29

Tiffany om fyllesext

rfsu.se/sexpodden

»Jag hatar när folk kallar mig kille. Jag blev retad för det när jag var liten så jag är jättekänslig för det och blir ledsen. I högstadiet grät jag jättemycket för att jag kallades kille. Jag försökte sminka mig, fast jag inte ville. Till och med min mamma uppmuntrade mig att sminka mig.»

Sabina Lashari i hiphopduon LASH (Ottar #2, 2016)

FIN RECENSION FÖR OTTAR TEMA "ORDET"

»Det är ett ambitiöst, stundtals svidande, spännande sommarnummer. Varje artikel bjuder på en ny ingång till ett ämne som, i Ottars tappning, är brett utan att vara osammanhängande.»

Judith Kiros i Dagens Nyheter om Ottar med tema ORDET.

OTTAR ❤️ IPPF ❤️ OTTAR

Chefredaktörerna Carolina Hemlin och Anna Dahlqvist träffade IPPF i London för att landa ett samarbete där journalistiskt material ska översättas och återpubliceras i ett utbyte varje kvartal.

»Jag försökte tvinga mig själv att få dåligt samvete, att tänka på hur gammalt barnet hade varit, men lyckades aldrig. Kvinnor har en grundläggande rättighet att fokusera på sig själva, innan de föder någon annan.»

Feministikon Gloria Steinem i en exklusiv intervju – om sin illegala abort på 50-talet, vit medelklassfeminism och om att leva för framtiden. (Ottar #2, 2016)

MINGEL OCH DEBATT I ALMEDALEN

200 personer kom till Ottars årliga sexualpolitiska mingel på politikerveckan, quizzade, minglade och lyssnade till ett samtal om vad en samtyckeslag skulle förändra – med Ida Östensson och Nina Rung.

SEXUALPOLITIK PÅ BOKMÄSSAN

På Bok- och biblioteksmässan i september höll Ottar i fyra heta samtal med gäster som Katarina Wennstam, Maria Ramnehill och Mats Wingborg. Samtalen kan ses på RFSU:s Youtubekanal.

HEDERSSAMTAL

Ottar arrangerade ett välbesökt samtal om HEDER med mångfaldsstrategen Banar Sabet och Alán Ali från Fryshuset Elektra, på café Femtopia i Stockholm.

TALARE PÅ FEMINISTFESTIVAL

Ottars chefredaktörer föreläste på CHANGE THROUGH ACTIVISM – Stockholm International Feminist Forum i januari. Ämnet var antifeministiskt hot och hat, med rökbombsattentatet mot Ottar 2014 som utgångspunkt.

OTTAR

Illustration i OTTAR #3 2016, LUBRIKATION THE STORY av Sepidar Hosseini

Ottar.se 215 022 unika besökare. Totalt antal besök 238 854.

”Sexarbete eller prostitution” var årets mest lästa artikel med 13 184 visningar.

Följare på sociala medier

Instagram 1090 Twitter 4 520 Facebook 4 480

Min underjordiska revolution

På asylboendet i Småland möter Khaled Alesmael återigen homofobin han flydde från i Syrien. Mardrömmar om mord på homosexuella blandas med dagdrömmar om hemliga möten på hamamen i Damaskus. Här publicerar vi ett utdrag ur hans berättelse.

Mina händer var fastknutna bakom ryggen, repet skar in i handlederna. Jag såg ingenting genom den smutsiga ögonbindeln; hörde bara deras röster: "Han måste dödas; han är vek och en syndare". Hela min kropp skakade, och trots att det var kallt kände jag svetten rinna.

Jag stod på ett hustak. Vinden piskade i ansiktet och jag var livrädd. "Kasta ner honom, kasta ner syndaren; en 'Luti', han tillhör Lots folk". En knuff och jag föll.

Jag vaknade i panik. Den smala sängen som jag sov i sedan jag anlände till asylboendet i Åseda i juni 2014 var fuktig av svett. En stark lukt av tobak smög sig in under dörren, och jag hörde mansröster från köket. Yrvaket letade jag efter min mobil under sängen. Klockan visade 10:00.

I köket låg cigarettroken tät; min rumskompis och hans vänner satt vid bordet och diskuterade livligt på arabiska. Jag försökte pressa fram ett leende. De pratade om den stora nyheten, hur Daesh hade tagit över flera skolor som de nu styrde med järnhand. "Kaffet är klart", sa min rumskompis.

"Vad för slags utbildning kan de där banditerna ge barnen?", sa en av männen och fimpade en cigarett i askkoppen.

"Assads regim dödar våra barn, och Daesh gör dem till extremister och mördare", sa en annan.

Fortfarande lite yrvaken avbröt jag dem: "Vet ni att Daesh också dödar homosexuella män? De kastar ut dem från höga byggnader."

"Homosexuella? Du menar perversa", sa en annan och tände ännu en cigarett.

Alla nickade, och han som sagt att barnen utbildades till fanatiker lade till:

"Koranen talar om de där perversa som syndare. Vi hade aldrig hört talas om sjukdomen förrän vi kom till Sverige; tydligen har vissa som flytt dragit på sig den syndiga åkomman på färden genom Europa."

De kände ingen sorg för de homosexuella som Daesh mördade. Jag insåg att mardrömmen fortfarande var sann, även här vid matbordet på asylboendet i Sverige.

Jag tittade på dem där de satt och rökte. Min tunga var stilla, som paralyserad. Skulle jag tystas även här? När syriska teveserier skojade om bögar brukade de alltid säga att bögar skulle åka till Sverige. Det hävdades att Sverige var ett »typiskt bögländ«.

Nedslagen gick jag tillbaka till mitt rum. En djup känsla av tomhet kom över mig, men jag bestämde mig för att bekämpa den sorg som blivit min eviga följeslagare. Jag öppnade anteckningsboken för första gången på månader och började skriva: "Från och med nu ska det inte vara en hemlighet. Jag ska berätta om vår värld, som varit osynlig alltför länge."

Khaled Alesmael är journalist och författare. Han kom till Sverige 2014 och fick uppehållstillstånd året därpå. Ur Ottar #4 2016, tema BARN

rfsu.se:**1 619 260**

unika besökare

(1 881 617 år 2015)

5 619 607 sidvisningar (6 724 830 år 2015)

Tid på sidan: 00:01:57 (01:55 år 2015)

Sidor/besökare 2,70 (2,77 år 2015)

1 046 390 unika besök på **Sex och relationer**-sidan. 90 procent kom via **Google**.

Populäraste sidorna: Startsidan, RFSU-kliniken, Frågelådan*, Sex och relationer, Hormonspiral, Produkter**, Sidan om RFSU på arabiska, Herpes, Sexteknik och praktik och Preventivmedel.

*framför allt sidorna om p-piller och penisar

** Framför allt sidorna om kondomer och lustprodukter

Vanligaste sökorden som ledde in på hemsidan:

rfsu**sex****klamydia****preventivmedel****herpes****hormonspiral****pessar****rfsu stockholm****rfsu medborgarplatsen**

Facebook

Antalet följare ökade med **30 procent**
– från 8535 till 11 061

Populäraste uppdateringarna:

Om att ordet snippa, som RFSU för tio år sedan började försöka etablera på förskolor runt om i Sverige, finns med i nytrycken av Gunilla Woldes Totte-böcker.

Räckvidd: **240 819** personer

Om barnnäktenskap och kampanjen Tweeniebrud, som är ett samarbete med Svenska kyrkans Internationella arbete.
Räckvidd: **211 966** personer

Youtube

Populär youtube-film

"SEXTIPS – LÅT BLI ATT STOPPA IN DEN"Visningar under 2016: **1 136 349**

Prenumeranterna ökade med **18 procent**
– från 6205 till 7300

Instagram

Antalet följare ökade med **47 procent**
– från 3 510 till 5 160

Populärt inlägg: Om en person ligger orörd och inte aktivt deltar i sexet, måste den andre fråga om allt är okej. Bara för att en person inte säger nej betyder det inte att hen vill ha sex. RFSU gläds åt förslagen i sexualbrottsutredningen.
#samtycke #fempol #lagstiftning #frivillighet #ömsesidigt 388 likes

Twitter

Följarna ökade med **sex procent**
– från 6116 till 6503

”Det vi kräver är inte någon särbehandling utan grundläggande mänskliga rättigheter och självbestämmande över våra kroppar!”
Transförsvaret

Populär tweet:

Visningar: **7 272**

Totalt antal engagemang: **182**

KLICK INTRANÄTET

3 407

unika besökare

24 361

besök

118 829 sidvisningar

Här finns användarna:

Stockholm (72 %)

Göteborg

Malmö

Åtvidaberg

Uppsala

Örebro

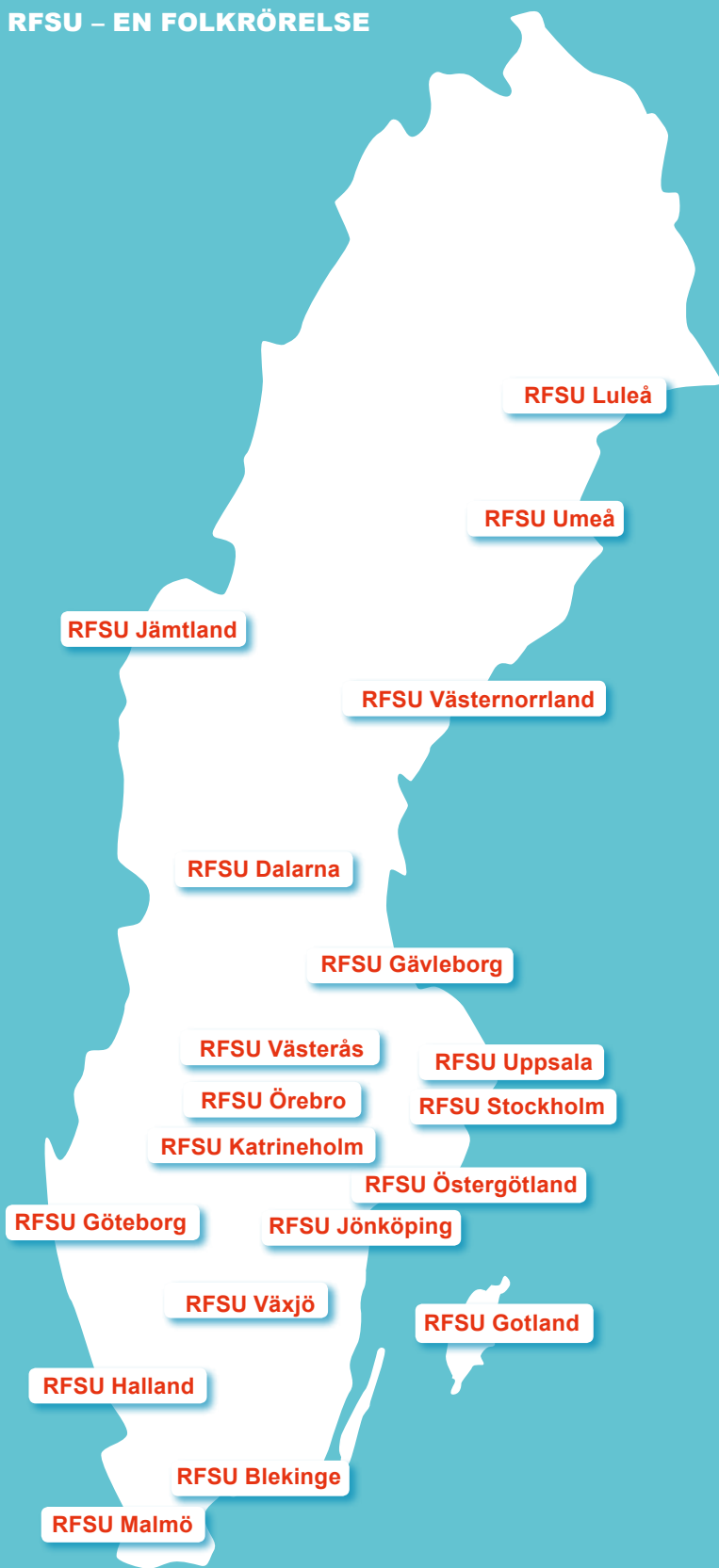
Mest lästa nyheter:

Inbjudan till alla medlemmar till temadag om migration och sexualupplysning

Forskarnätverkets filmade föreläsningar

Klicks diskussionsforum:

Debatter om interna, organisatoriska frågor har engagerat flest

RFSU BLEKINGE ÄR HÄR IGEN!

I januari startade RFSU Blekinge upp på nytt och premiärkvällen lockade ett tjugotal intresserade till Annexet i Karlshamn. Sofia Viklund valdes till ordförande. Under året har föreningen deltagit i kampanjer och konferenser, arrangerat mängder av aktiviteter och varit synliga på Facebook.

HISTORIEKNULLARNA I UPPSALA

I november arrangerade RFSU Uppsala Sexdagarna tillsammans med studentorganisationen KondomaMera. Det stora dragplåstret var programpunkten "Historieknullarna" med Lotta Lundgren som blev en succé med 300 personer i publiken.

– Vi tycker det är intressant att se på sex ur ett historiskt perspektiv, för att se vad som är annorlunda i dag och hur normer förändras över tiden, sade Amanda Kälvemark på RFSU Uppsala i en intervju med UNT.

MUSIKHJÄLPEN I ÖREBRO

Musikhjälpen arrangerades i år i Örebro, och hade temat rätten att gå i skolan. RFSU Örebro deltog i insamlingen genom att auktionera ut ett homeparty med sexualupplysning. Initiativet fick uppmärksamhet i lokala medier och RFSU Örebro fick berätta om sitt arbete under ett inslag i Musikhjälpen. Lokala aktivister spelade också Snabbis med åskådarna på torget och smygtestade RFSU:s klitoriskampanj. Totalt samlade årets upplaga av Musikhjälpen in 49 miljoner kronor.

19 verksamma lokalföreningar under 2016.

3622 medlemmar 31 december 2015.

3426 medlemmar 31 december 2016.

Under året hade RFSU fem aktiva medlemsnätverk:

Aborträtt, BDSMF, RFSU:s forskningsnätverk och **Ungdomsnätverket**.

STORSATSNING PÅ LOKALA PRIDE

Pride är ett viktigt tillfälle för RFSU – i hela landet! Och under året deltog 14 av 19 lokalföreningar i lokala Pridefiranden. Bland aktiviteterna märktes sådant som utfrågning av ministrar, bokbord, seminarier och givetvis närvaro i parader.

Pridefirande städer uppifrån och ner från vänster till höger: Karlskrona, Halmstad, Gävle (foto: jfp.se), Västerås, Växjö, Luleå, Örebro och Sundsvall.

Familjepolitiken tar mer plats

På försommaren 2016 lanserades RFSU:s nya idéprogram, där familjepolitiken och frågan om ofrivillig barnlöshet fått mer utrymme.

Text: Ulrika Hammar

– Sedan RFSU grundades har fokus legat på att undvika oönskade graviditeter, preventivmedel, sexualupplysning, aborträtt. OFrivillig barnlöshet är en ”tyst” fråga som drabbar cirka 10-15 procent. Det upplevs ofta som väldigt skamligt och är något vi talar väldigt lite om. Så jag är glad om vi kan göra politik av det. Det är konstigt att familjepolitiken har så stort fokus på de som redan har barn, säger RFSU:s förbundsordförande Kristina Ljungros.

I det tidigare idéprogrammet fanns en separat del som handlade om global sexualpolitik, vilket nu har förändrats.

– Som om inte alla människor oavsett var de bor har rätt till sin kropp och sexualitet! I det nya programmet har vi en ambition att vara mer internationella och att integrera ett globalt perspektiv på sexualpolitik. Även om vissa frågor är specifika för Sverige så är ändå tanken att programmet ska kunna översättas och diskuteras inom exempelvis en systerorganisation till RFSU i Guatemala och fungera även i den kontexten, säger Kristina Ljungros.

I linje med detta har också de politiska punktkraven tagits bort, eftersom delar av idéprogrammet kunna kännas förlegat i takt med politiska framgångar.

Många av de saker som RFSU har stridit för har ju blivit verklighet, som exempelvis rätten till assisterad befruktning för ensamstående.

Vad är det mer för nyheter?

– Vi har eftersträvat ett mer normkritiskt språk, vi använder exempelvis genomgående hen. Vi skriver också mer om transpersoner än tidigare. Och vi har försökt ta med så lite referenser till årtal som möjligt för att inte programmet ska kännas gammalt om två år. För det är en ganska omfattande process att skriva ett idéprogram, en process som tar mycket kraft och energi från hela organisationen.

Ambitionen har varit att ha en deltagande process, med workshops, enkäter och panelsamtal. Medlemmar kunde även mejla in förslag och synpunkter.

Varför är idéprogrammet viktigt?

– Dels för att det är där vi säger vad vi tycker i olika frågor och det är ett sätt för nya medlemmar att lära sig mer om RFSU, dels för att här kan politiker hitta våra ståndpunkter. Och när vi exempelvis skriver remissvar så tittar vi alltid på vad vi skrivit i idéprogrammet. Det här är ju vad medlemmarna står bakom, det här antogs ju på kongressen, säger Kristina Ljungros.

Vad hör egentligen hemma i ett idéprogram – och vad hör inte dit?

– Jag tycker att det är RFSU:s uppgift att sticka ut hakan och vara progressiva, samtidigt som vi är till för alla. Vi ska både driva frågor om hälsoinsatser mot människor som köper eller säljer sex och samtidigt prata om rätten till bra sexualundervisning i skolan. RFSU måste ha både spets och bredd.

– När RFSU grundades var det inte så att 95 procent höll med oss i det vi gjorde. Vad är dagens stridsfrågor? Vi måste kunna prata om obekväma frågor på ett bra sätt. Det är en av RFSU:s stora utmaningar inför framtiden, säger Kristina Ljungros.

Idéprogrammet finns att ladda ner på rfsu.se

RFSU:s förbundsstyrelse:

Åsa Cronberg, Monica Johansson, Måns Magnusson, Emil Rissve, Ulrika Holmström, Karin Stenvist, Victor Bernhardt, Anna Levin, Maria Sundin (har lämnat styrelsen), Kristina Ljungros (förbundsordförande), Marco Vega.

Saknas på bilden: Jonis Bader och Gunilla Hallonsten.

HUR STYRS RFSU?

RFSU:s högsta beslutande organ är kongressen. Mellan kongresserna leds förbundet av förbundsstyrelsen. Förbundsstyrelsen väljs av kongressen och består av tretton ledamöter och högst fyra suppleanter. Styrelsen sammanträder när ordföranden, arbetsutskottet eller minst fem styrelseledamöter begär det och är beslutsmässig då mer än halva antalet ledamöter är närvarande. Styrelsen arbetar i enlighet med de riktlinjer som kongressen har beslutat om. RFSU:s nuvarande förbundsstyrelse valdes i Västerås i juni 2015. Sedan dess har Maria Sundin valt att lämna styrelsen.

2016 – BESLUT I URVAL

Förbundsstyrelsen beslutade under året om:

- ▶ en stor ekonomisk satsning – Amplify change – på internationellt påverkansarbete, som specifikt berör kontroversiella sexualpolitiska frågor, som exempelvis aborträtten.
- ▶ att skicka in en ansökan till Allmänna arvsfonden om SRHR och migration. Denna beviljades sedan.
- ▶ att ansluta flera nya lokalföreningar.
- ▶ remissvar på utredningarna "Olika vägar till föräldraskap" (SOU 2016:11) och "Ett starkare straffrättsligt skydd för den sexuella integriteten" (SOU 2016:16).

Bra år för RFSU AB

Årets försäljning uppgick till cirka 165 miljoner kronor vilket innebär den högsta omsättningen hittills. Bakom denna positiva utveckling ligger ett långsiktigt strategiskt arbete med fokus på att vidareutveckla den viktiga kondomförsäljningen och samtidigt öka omsättningen av övriga produkter – och inte minst, lansera nya kategorier. Under året har vi till exempel lanserat kosttillskott med fokus på lust som en helt ny kategori, och har i och med detta kommit in på en ny försäljningskanal: hälsofackhandeln.

Våren 2016 återlanserades också den populära rakserien med ny design och bra mediastöd vilket resulterade i ökad försäljning och att nya konsumenter fortsätter att upptäcka dessa produkter.

En annan viktig produktkategori är graviditetstester som i Norge hittills bara sålts i dagligvaruhandeln men nu även lyckats komma in på den viktiga kanalen apotek.

Konkurrensen har intensifierats genom att nya aktörer kontinuerligt försöker etablera sig i våra huvudkategorier kondomer, glidmedel och tester. Dessutom är det ökad konkurrens mellan handelds befintliga aktörer som alla försöker hitta sin unika position för att attrahera nya kunder och behålla befintliga. Att finnas i hyllorna i så många butiker som möjligt i hela Norden är en förutsättning för RFSU AB:s fortsatta framgång och för att människor ska välja våra produkter. Det är också viktigt att finnas på alla ställen där dagens konsument vill handla om det så är i livsmedelsbutiken, på apoteket, i hälsokostbutiken eller på nätet.

Vi ser stora möjligheter till att fortsätta den positiva utvecklingen baserat på att vi kan erbjuda konsumenter bra produkter kombinerat med att handeln fortsatt betraktar RFSU AB som en attraktiv och bra partner.

REMISSER OCH YTTRANDE

1. Ett särskilt tortyrbrott?
(Ds 2015:42)
2. Ökad tillgänglighet till sprututbytes-
verksamheter i Sverige
(DS 2015:56)
3. Översyn av straffbestämmelsen om
kontakt med barn i sexuellt syfte
(Ds 2015:49)
4. Mål och myndighet – en effektiv
styrning av jämställdhetspolitiken
(SOU 2015:86).
5. Submission to the United Nations
Committee on the Convention
on the Elimination of All Forms
of Discrimination Against Women
6. Begränsningar av möjligheten
att få uppehållstillstånd i Sverige
(Ju2016/01307/L7)
7. Hemställan från Socialstyrelsen
om ändring av förordningen
(2001:707) om patientregister
hos Socialstyrelsen
8. Integritet och straffskydd
(SOU 2016:7)
9. Olika vägar till föräldraskap
(SOU 2016:11)
10. Ett starkt straffrättsligt skydd
mot köp av sexuell tjänst och
utnyttjande av barn genom
köp av sexuell handling m m
(SOU 2016:42)

FÖRKORTNINGAR

- BDSMF*** Bondage och disciplin,
dominans och underkastelse,
sadism och masochism
- EU** Europeiska unionen
- FN** Förenta Nationerna
- HBT** Homosexuella, bisexuella,
transpersoner
- HBTQ** Homosexuella, bisexuella,
transpersoner, queerpersoner
- IPPF** International Planned
Parenthood Federation
- RFSL** Riksförbundet för homosexu-
ellas, bisexuellas, transperso-
ners och queeras rättigheter
- RFSU** Riksförbundet för sexuell
upplysning
- SR** Sveriges Radio
- SRHR** Sexuell och reproduktiv
hälsa och rättigheter
- STI** Sexually transmitted
infection

PRESSMEDDELANDEN 2016

- 2016-01-18:** Sverige måste sluta acceptera barnäktenskap
- 2016-02-01:** Grattis alla unga i Skåne!
- 2016-02-02:** Sexpodden: Anna Vnuk om sexdans
- 2016-02-04:** Regeringsbeslutet gör framtiden ljusare för endometriosdrabbade
- 2016-02-09:** RFSU om världens farligaste abortförsök
- 2016-02-17:** Fortsatt brist på äggdonatorer
- 2016-02-24:** Svagt barnperspektiv i utredning om värdgraviditet/surrogatmoderskap
- 2016-02-29:** Barnvagnsmarschen 2016: Stå upp för gravida i krig
- 2016-03-10:** Lagrådsremissen – ett feministiskt bakslag
- 2016-03-11:** Välkommen utbildnings-satsning för unga nyanlända
- 2016-04-04:** Abortförbud i Polen hot mot mänskliga rättigheter
- 2016-04-08:** RFSU på plats i Polen för att demonstrera mot totalförbudet mot abort
- 2016-04-12:** Premiär för RFSU dokumentär – en podd om kamp, flykt och sexuella rättigheter
- 2016-05-12:** Aborttalen minskar i världen men alltför många saknar fortfarande preventivmedel och sexualupplysning
- 2016-05-17:** Aborterna minskar – men subventionen måste utökas
- 2016-05-18:** RFSU och Sveriges Elevkårer frågar ut rektorer om sexualundervisning
- 2016-05-24:** Fyra av tio använder kondom med ny partner
- 2016-05-25:** Grattis till nya uppdraget Ann Linde!
- 2016-06-08:** Fyra av tio singlar har dejtat digitalt
- 2016-06-16:** Sexköp utomlands
- 2016-06-22:** Offra inte barnen för att markera mot surrogatarrangemang
- 2016-06-23:** RFSU i Almedalen: sexualpolitik för verklig-hetens familjer
- 2016-06-28:** Margot Wallström – driv sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i FN:s säkerhetsråd!
- 2016-07-05:** Har du sexchattat eller flirtat på nätet?
- 2016-07-29:** RFSU välkomnar en ny sexualvaneundersökning
- 2016-08-16:** Turkiet är inne på en mycket oroande väg i flera SRHR-frågor
- 2016-08-23:** Följ Barbaras väg mot sin nionde förlossning i vlogg från RFSU
- 2016-08-29:** Singlar och män – minst nöjda med sexlivet
- 2016-09-02:** RFSU: Vi gläds åt att regeringen ändrar sig och fullföljer sina biståndsåtaganden
- 2016-09-05:** Abortvården kommer bli bättre då den ingår i Patientregistret
- 2016-09-16:** Bra med jämställdhetsmyndighet, men oro för strategin för mäns våld mot kvinnor

- 2016-09-19:** Nu är det möjligt med fler preventivmedel till unga
- 2016-09-19:** Varannan kvinna har fejkat orgasm – men även män iscensätter klimax
- 2016-09-21:** Hot om totalförbud mot abort i Polen
- 2016-09-26:** NASA: Skicka upp en kondom i rymden!
- 2016-09-26:** NASA, let's send a condom into space!
- 2016-09-29:** Äntligen får sprututbyten hanteras av landstingen
- 2016-10-05:** RFSU gläds åt förslagen i sexualbrottsutredningen, men viktigast är sexualupplysning och kunskaps-spridning
- 2016-10-06:** Polen på väg att skrota förslag om totalförbud mot abort
- 2016-10-11:** Låg självkänsla sätter krokben för sexet
- 2016-11-02:** Så ska vi motverka sexuella övergrepp inom livemusiken
- 2016-11-10:** Stor oro kring aborträtten och hbtq-frågor med USA:s nye president
- 2016-11-16:** RFSU gläds åt regeringens satsningar på sex- och samlevnadsundervisningen
- 2016-11-17:** RFSU erbjuder sexualupplysning för unga nyanlända
- 2016-11-28:** Skaparen av visan "Snoppen och snippan": Johan Holmström, får RFSU-priset 2016
- 2016-12-28:** RFSU:s sexualupplysning till nyanlända hyllas av oberoende granskare

DEBATTARTIKLAR, SVENSK SEXUALPOLITIK

- 2016-01-13:** Äntligen får singlar hjälp att skaffa barn (Dagens samhälle)
- 2016-01-17:** Ensamkommande bör få sexualundervisning (Svenska Dagbladet)
- 2016-01-27:** Alla unga har rätt till sexualundervisning! (Dagens Arena)
- 2016-02-23:** Glöm inte de ofrivilligt barnlösa (Dagens samhälle)
- 2016-03-08:** Steg tillbaka när p-medel väljs bort (Svd Brännpunkt)
- 2016-04-01:** Det måste bli lättare för singlar att inseminera sig (Nyheter 24)
- 2016-04-22:** Våga prata om sexualitet och psykisk ohälsa (ETC)
- 2016-06-07:** Replik "Barnen drabbas av ett förbud mot surrogatmoderskap" (DN Debatt)
- 2016-06-07:** Behåll Right Livelihood-priset i riksdagen (Svt opinion)
- 2016-06-08:** Stor osäkerhet om hiv hos domstolar och rättsväsende – riksåklagaren måste agera (Dagens juridik)
- 2016-06-09:** Vår kunskap om hiv får inte förringas (Dagens Samhälle)
- 2016-06-17:** Offra inte barnen för en politisk markering (Dagens Arena)
- 2016-07-05:** Ska din son åka på festival? Ta snacket! (Aftonbladet)
- 2016-08-23:** Så kan Löfven minska antalet sexövergrepp (Expressen)

- 2016-09-30:** Vården missar de våldtagna männen (Svd Brännpunkt)
- 2016-09-30:** Bantad budget kan få smittsjukdomar att öka (Dagens samhälle)
- 2016-11-04:** Vårdvägran är inte tillåtet
- 2016-11-04:** Låt dig inte luras av barnmorskan (Aftonbladet)
- 2016-11-16:** Allt fler försöker inskränka kvinnors rätt (Dagens samhälle)
- 2016-12-06:** Nej, barnmorskebristen beror inte på abortvården (replik i Dagens samhälle)
- 2016-12-15:** Personliga åsikter om abort hör inte hemma i vården (SVT opinion)
- 2016-12-30:** Subventionera preventivmedel upp till 26 år (Sydsvenskan)

DEBATTARTIKLAR, INTERNATIONELLA FRÅGOR

- 2016-02-04:** Fortsätt stödja kampen mot aids, tuberkulos och malaria, Stefan Löfven! (Bistandsdebatten.se)
- 2016-03-04:** Vi kräver mer hjälp till gravida i krig och på flykt (Dagens Arena)
- 2016-03-16:** Trump – ett hot mot kvinnor världen över (Aftonbladet debatt)
- 2016-04-04:** Allvarligt hot om totalförbud mot abort i Polen (Dagens arena)
- 2016-04-19:** Gravida kan tvingas till Sverige för abort (Aftonbladet debatt)
- 2016-05-02:** Zika belyser kränkningar av kvinnors mänskliga rättigheter i Latinamerika (Mänsklig säkerhet)
- 2016-08-16:** När vetenskapen vinner över värdekonserverism
- 2016-09-12:** Kraftsamling nödvändig för att stoppa aids, tuberkulos och malaria (Bistandsdebatten.se)
- 2016-09-16:** A farewell to abstinence and fidelity? (The Lancet Global Health)
- 2016-10-04:** Sverige kan hjälpa polska kvinnor som nekats abort (Svt opinion)
- 2016-11-10:** Varning för abortmotståndaren Trump (Dagens arena)

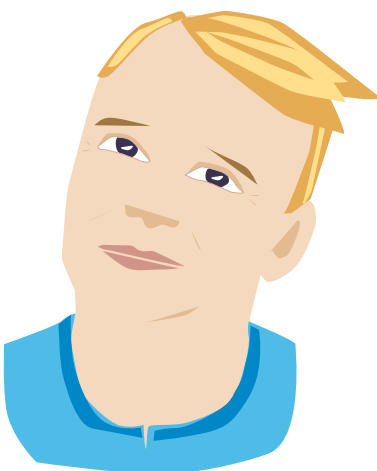
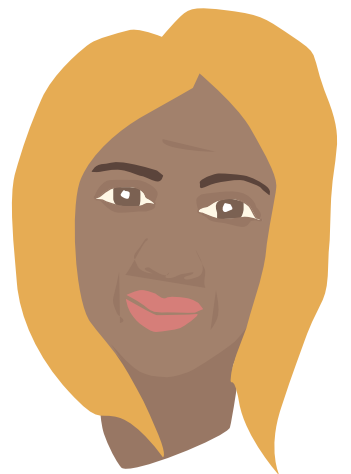
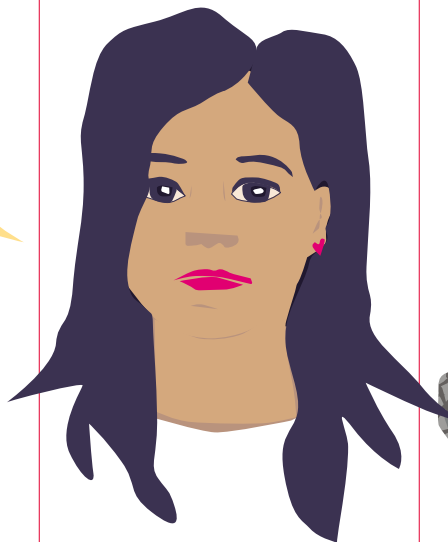
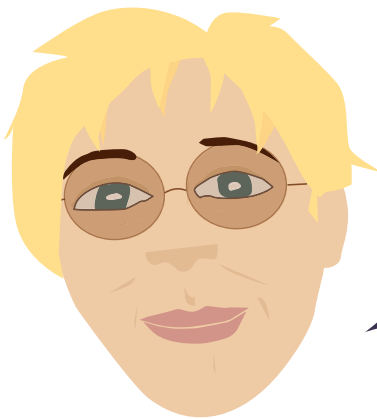
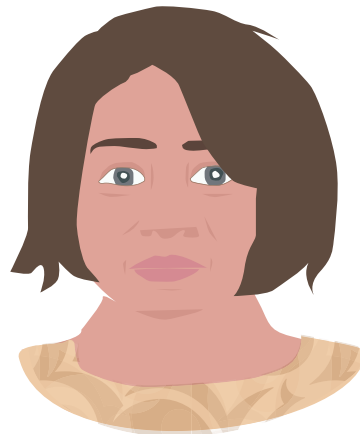

RFSU är en medlemsorganisation. Vill du bli medlem?
Anmäl dig på www.rfsu.se/medlem eller smsa till **72980**.

Vill du ge en gåva? Swisha ditt bidrag till 900 39 06.
Läs mer på www.rfsuinsamling.se

Du kan läsa mer om RFSU:s verksamhet på www.rfsu.se.

RFSU
 Box 4331
 102 67 Stockholm
 info@rfsu.se
 www.rfsu.se

